

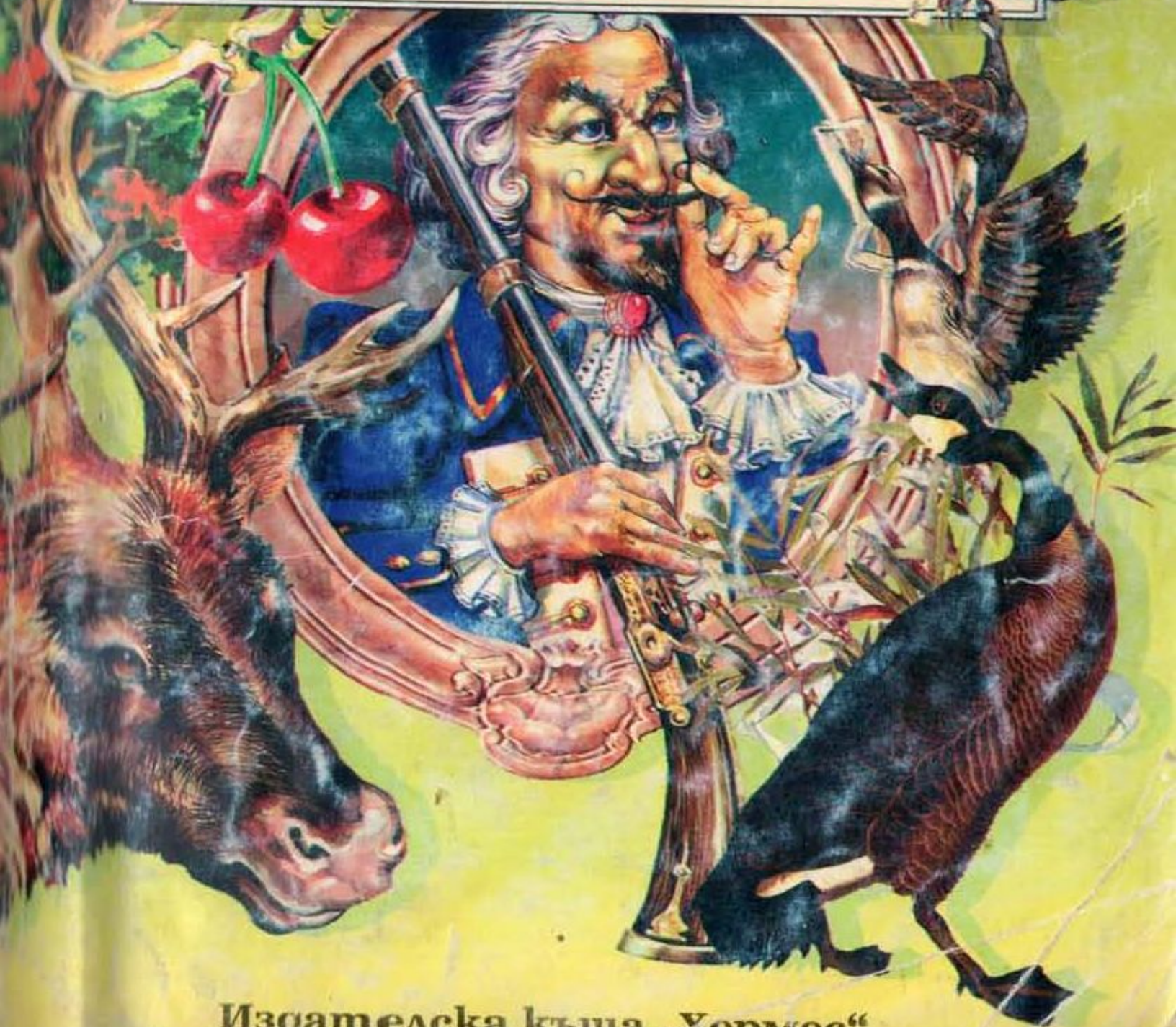
Детско - юношеска класика

ЗЛАТНО ПЕРО

Р. Е. Распе

**ЧУДНИТЕ
ПЪТЕШЕСТВИЯ НА БАРОН
МЮНХАУЗЕН**

Издателска къща „Хермес“

РУДОЛФ ЕРИХ РАСПЕ ЧУДНИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА БАРОН МЮНХАУЗЕН

Превод: Елена Николова-Руж

chitanka.info

Чудните пътешествия по вода и суша, походите и веселите приключения на барон фон Мюнхаузен, както е обичал да ги разказва на чашка в кръга на своите приятели. Представени в по-голямата си част от Готфрид Аугуст Бюргер.

Любител на приключенията, барон Мюнхаузен предприема безброй пътешествия по суша, въздух и вода. В Русия, Египет, Северно море или на Луната, храбрият веселяк извършва нечувани подвизи. Невероятно изобретателен, баронът излиза победител и от най-заплетените ситуации. Славата му се предава от уста на уста по всички континенти.

БАРОН ФОН МЮНХАУЗЕН ПРЕДПРИЕМА ПЪТЕШЕСТВИЕ ДО РУСИЯ. ИЗВЪРШВА ЕДНО ДОБРО ДЕЛО. ПОЛУЧАВА ГОРЕЩО ПРИЗНАНИЕ ОТ НЕБЕТО. ПО ПОГРЕШКА ЗАВЪРЗВА КОНЯ СИ НА ВЪРХА НА ЕДНА КАМБАНАРИЯ. СКЪСВА С КУРШУМ ЮЗДАТА И ОТНОВО ЯХВА КОНЯ СИ.

Поех на път за Русия посред зима, защото съвсем правилно предположих, че снегът и ледът най-сетне, без особени разходи на прехвалените и загрижени за общественото благо местни власти, ще бъдат разчистени по пътищата през северните области на Германия, Полша, Курландия^[1] и Ливландия^[2]. Всеки пътешественик описва тези пътища като по-трудни дори от ония за към храма на добродетелта. Тръгнах с кон — най-удобният начин за пътуване, както е известно, стига само конят и ездачът да са в ред, защото човек не рискува в такъв случай нито да кръстоса шпагата си с някой учтив немски домакин на пощенска станция, нито пък жадният му кочияш да го мъкне във всяка кръчма. Облечен бях леко и много скоро усетих, че колкото по-на север отивахме, толкова по-неприятно ми ставаше. Можете да си представите как пък при такава люта зима в най-сурови области ще да се е чувствал един беден старец, който лежеше безпомощен и зъзнец сред пусто поле в Полша, над което бръснеше североизточният вятър, и едва имаше с какво да покрие голотиите си. Пожалих бедния човечец от цялата си душа. И макар че и аз бях премръзнал до мозъка на костите си, метнах върху него своята пелерина. В тоя миг внезапно прогърмя глас от небето и похвали щедро това добро дело: „Мюнхаузен, Мюнхаузен — извика ми, — дявол да ме вземе, ако не получиш отплата.“

Отминах спокойно и продължих пътя си яздейком чак докато над мен се спусна мрак. Никъде нито се виждаше село, нито се дочуваше кучешки лай. Цялата земя бе завита под снежна пелена. И аз не съзирах ни път, ни пътека. Уморен от ездата, слязох най-сетне и завързах коня си за нещо като остър прът, който стърчеше над снега. За по-голяма сигурност мушнах пистолетите си под мишница и прилегнах недалеч в преспите. Потънал съм в такъв здрав и дълбок сън, че отворих очи чак когато бе грейнал ясен ден. Но колко голямо бе учудването ми, като видях, че лежа сред черковния двор на едно село. Отначало никъде не виждах коня си, но скоро го чух, че изцвили някъде отгоре. Щом вдигнах глава, го съзрях да виси, завързан за кръста на камбанарията. Веднага разбрах какво се бе случило. През

нощта селото е било изцяло затрупано под снега. Ненадейно времето се бе обърнало и докато съм спял, съм потъвал съвсем лекичко надолу, малко по малко, тъй както се е топял снегът. А това, което в тъмнината бях взел за някакъв прът, който стърчеше над снега, и бях завързал за него коня си, е било кръстът на камбанарията.

Без много да му мисля, посегнах към единия от пистолетите си, прицелих се в юздата и така имах късмет да сваля коня си. Яхнах го отново и продължих пътешествието си.

[1] Област в днешна Литва. — Б.пр. ↑

[2] Една от балтийските провинции в царска Русия. — Б.пр. ↑

МЮНХАУЗЕН Е НАПАДНАТ ОТ ВЪЛК. ШИБВА ГО С КАМШИК И ГО ПОДКАРВА КАТО КОН. ПРИЧИСЛЯВА ЕДИН СТАР ГЕНЕРАЛ КЪМ СВЕТИИТЕ. ПРИЦЕЛВА СЕ С ОЧИ ВМЕСТО С ПУШКА И С ЕДИН ИЗСТРЕЛ СВАЛЯ ПЕТ ЧИФТА ДИВИ ПАТИЦИ И РАЗНИ ДРУГИ ХВЪРКАТИ. УЛАВЯ ДИВИТЕ ПАТИЦИ СЪС СЛАНИНА. СТРАННО ПЪТЕШЕСТВИЕ ПО ВЪЗДУХА. СТРЕЛЯ С ШОМПОЛ ПО ЯРЕБИЦИ.

По-нататък всичко вървя добре, докато стигнах в Русия, където не е на мода през зимата да се пътува на кон. Тъй като основно правило в моя живот е винаги да уважавам нравите на страната, наех си малка шейна с един кон и се запътих весело към Санкт Петербург. Вече не си спомням точно дали беше в Естония или в Ингерманланд^[1], но все още помня добре, че се намирах сред гъста гора, когато видях, че подире ми се е втурнал страшен вълк с цялата бързина и стръв на изпостелял от зимен, глад звяр. Скоро ме настигна. Беше невъзможно, да избягам от него. Затова инстинктивно се проснах по очи, прилепайки се ниско до шейната, и пуснах коня сам да се оправя за доброто и на двама ни. След малко стана онова, което предполагах, но не смеех да се надявам и да го очаквам. Вълкът хич не се заинтересува от моята особа, ами ме прескочи и се хвърли разярен върху коня. Захапа го и наведнъж погълна цялата задница на бедното животно, което от уплаха и болка препусна още по-бързо. Като останах по тоя начин незабелязан и се отървах така щастливо, повдигнах крадешком лицето си и с ужас видях, че вълкът все повече и повече напъхва муцуната си в търбуха на коня. И както се беше намъкнал хубаво, замахнах и изплющих с камшика си по козината му. Това неочаквано нападение го уплаши не на шега и той с всичка сила се втурна напред. Трупът на коня се строполи на земята и що да видя — на негово място в сбурията се беше озовал вълкът! Не спирах да шибам с камшика и така в силен галоп стигнахме здрави и читави в Санкт Петербург — за немалка почуда на всички зяпачи по улицата.

Не искам да ви навявам скука, господа, с брътвежи за нравите, духа, изкуствата, науките и други забележителности на този великолепен престолен град на Русия; още по-малко да ви развличам с интригите и веселите случки в доброто общество, където домакинята по всяко време приема госта с чашка ракия и звучна целувка. Ще спра вниманието ви по-скоро върху по-важни и благородни теми, като например конете и кучетата, на които винаги съм бил голям приятел; по-нататък ще ви разкажа за лисици, вълци, мечки и всякакъв друг вид дивеч, какъвто Русия притежава в много по-голямо изобилие от която и

да е страна на земята; на последно място и за излети, рицарски състезания и други похвални дела, които красят благородника много повече от няколко плесенявали думи на гръцки и латински или от всички парфюми и измишльотини на френските фризьори и поети.

Тъй като мина известно време, преди да бъде назначен в армията, разполагах няколко месеца със свободата да пръскам както времето, така и парите си по най-благородния начин на света. Не една нощ прекарах в хазартни игри и много повече — под звъна на пълни чаши. Студът и нравите на нацията в тая страна са определили на бутилката по-високо място между обществените развлечения, отколкото в нашата трезва Германия; ето защо там аз по-често срещам хора, които минават за истински виртуози в благородното изкуство да се пие. Но всички бяха жалки дилетанти в сравнение с един белобрад червендалест генерал, който се хранеше на нашата маса. Старият господин бе загубил горната част на черепа си в една битка с турците. Затова щом някой непознат се присъединеше към компанията, той скромно и чистосърдечно се извиняваше, че трябва да седи с шапка на масата. Имаше навик по време на ядене да изпразва няколко бутилки водка и след това обикновено да завършва с бутилка оризова ракия или, в зависимост от обстоятелствата, няколко пъти да почва отначало. Но въпреки всичко нито веднъж не можеше да го видиш поне мъничко пиян. Такова нещо мъчно ще повярвате. Прощавам ви, господа. То надхвърляше и моите представи. Дълго време и аз не знаех как да си го обясня, докато най-случайно намерих разковничето на загадката. Генералът имаше навика от време на време да си повдига малко шапката. Често бях забелязвал това, без нищо да подозирам. Беше съвсем естествено челото му да се сгорещява и тогава има нужда да проветри главата си. Но най-сетне ми направи впечатление, че заедно с шапката генералът повдигаше и една прикрепена за нея сребърна плочка, която служеше да покрива черепа му. В този момент всичките изпарения от алкохолните напитки, които беше погълнал, се издигаха като леко облаче.

Ето как отведнъж загадката бе разплетена. Разказах на неколцина добри приятели и тъй като се бе свечерило, когато им обърнах внимание на това, предложих да им го докажа чрез опит. Застанах с лулата си зад генерала и точно в момента, когато той си слагаше шапката, подпалих с късче хартия издигащите се пари. И в следващия

миг ние се насладихме на едно колкото хубаво, толкова и необикновено зрелище. В миг бях превърнал парата над главата на нашия герой в огнен стълб. А оная част от изпаренията, която още се задържахше между косъмчетата на шапката, образува с най-хубавия син пламък ореол, по-разкошен от онези, които осветляват главите на най-тачените светии. Моят експеримент не можеше да остане скрит за генерала, но той никак не се разсърди. Напротив, по-късно неведнъж ни разрешаваше да повторим опита, който му придаваше толкова величав облик.

Отминавам някои весели сцени, на които бяхме свидетели в такива случаи, тъй като възнамерявам да ви разкажа още много най-различни ловджийски истории, дето ми се виждат и по-интересни, и по-забавни. Не е трудно да си представите, господа, че винаги търсех компанията преди всичко на ония великолепно събеседници, които умеят да оценят какво представлява една открита безкрайна горска местност. Развлеченията, разнообразното прекарване на времето, което ми е осигурявало подобно занимание, както и необикновената скука, която съпътстваше всяко мое приключение, и до днес будят у мен най-приятни спомени.

Една сутрин от прозореца на спалнята си видях, че недалеч едно голямо езеро е покрито цялото с диви патици. Мигом грабнах пушката си и се втурнах към стълбата презглава, но по невнимание ударих така лицето си в гредата на вратата, че искри изскочиха от очите ми, но това нито за миг не ме възпря. Скоро бях готов за стрелба: когато се прицелих, за най-голяма моя изненада забелязах, че от силния удар бе изпаднал кремъкът от гнездото на пушката. Какво ми оставаше да направя? Време за губене нямаше. За щастие ми хрумна как преди малко бяха изскочили искри от очите ми. И тъй, вдигнах ударника, прицелих се в дивите патици и свих юмрук пред окото си. Един силен удар и от него пак изскочиха достатъчно искри, така че се чу изстрел — пушката бе гръмнала и аз бях улучил пет чифта патици, четири червеношийки и две водни кокошки. Присъствието на духа е решаващо за мъжката храброст. Ако войници и моряци често се спасяват благодарение на това присъствие на духа, то не по-рядко изкусният ловец дължи на него добрата си слуга.

Веднъж видях в едно езеро, край което се бях озовал, скитайки по лов, да плуват няколко дузини диви патици, но пръснати толкова

далеч една от друга, че не можех да се надявам да убия с един изстрел повече от една. А и за нещастие само последният ми патрон беше в пушката. И в същото време ми се щеше да ги имам всичките, защото скоро възнамерявах да угощавам цял куп добри приятели и познати. Тогава се сетих за едно парченце сланина, останало в ловната ми чанта от храната, която носех със себе си. Прикрепих парченцето на една доста дълга връв, която разсуках така, че я удължих най-малко още четири пъти. И след това се скрих в тръстиките край брега. Хвърлих примамката и със задоволство видях как най-близката патица бързо доплува и я клъвна. Подир първата последваха скоро и другите. И тъй като плъзгавата хапка, нанизана на връвта, скоро се показваше отзад, излизайки несдъвкана, поглъщаше я следващата патица. Така една след друга се изредиха всичките. Накратко стръвта премина през гушите на патиците, без да се откъсне от връвта. И те останаха нанизани на нея като мъниста на гердан. Доволен и щастлив, ги изтеглих пъргаво на сушата, усуках около раменете и тялото си връвта няколко пъти и поех по пътя към дома.

Тъй като още бях далечко и многото патици ми тежаха, почти се разкайвах, дето хванах цялото ято. Но тогава ми се случи нещо странно, което в началото доста ме обърка. Всички патици бяха още живи и след като се посъвзеха от първото замайване, почнаха силно да пляскат с криле и да се издигат заедно с мен високо във въздуха. Друг на мое място можеше и да се обърка, не би знаел какво да прави. Но аз, доколкото можах, се възползвах от това обстоятелство — започнах да ги управлявам с полите на връхната си дреха, насочвайки се към моята къща. И тъкмо когато стигнах покрива ѝ и вече оставаше само да се спусна невредим, почнах да натискам една след друга главите на патиците надолу, докато издъхнат. Така че леко и постепенно се сниших, озовах се над комина на къщата си и се спуснах точно посред огнището, в което за щастие още не бе накладен огън. Но уплахата и почудата на моя готвач бяха неописуеми.

Подобно нещо ми се случи друг път с ято яребици. Излязъл бях да изпитам новата си пушка и бях изстрелял вече всичките си патрони, когато, противно на всички очаквания, пред краката ми излетя ято яребици. Желанието да видя няколко от тях още същата вечер на масата си ме наведе на идея, от която и вие, господа, ако вярвате на честната ми дума, в случай на нужда можете да се възползвате. Щом

видях къде се спуснаха яребиците, заредих веднага пушката си, но вместо сачми, поставих в цевта шомпола, който подстрих малко на горния край, доколкото това бе възможно в бързината. И тогава запристъпях към птиците. Щом те се вдигнаха вкупом, натиснах спусъка и с удоволствие видях как недалеч моят шомпол се снишаваше към земята със седем нанизани парчета. Сигурно бяха изненадани да се видят толкова рано заедно на шиш за печене. Както вече казах, на тоя свят човек трябва да умее да си помогне сам.

[1] Историческо име на старо западнофинско племе по южното крайбрежие на Финския залив. — Б.пр. ↑

МЮНХАУЗЕН РАЗДЕЛЯ С ИЗСТРЕЛ ДВЕ ДИВИ СВИНИ. ХВАЩА ЕДИН ГЛИГАН И ГО ОТВЕЖДА ВКЪЩИ. НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ЕЛЕНА С КРЪСТА НА СВЕТИ ХУБЕРТ. БАРОНЪТ СЕ ПРЕМЕРВА С КОСТИЛКИ ОТ ЧЕРЕШИ В ГЛАВАТА НА ЕДИН ЕЛЕН И НА НЕЯ ИЗРАСТВА ДРЪВЧЕ. ВЪЗПЛАМЕНЯВА И ПРЪСКА НА ПАРЧЕТА ЕДНА МЕЧКА. ИЗПОЛЗВА РАЗУМНО ВОДАТА И СТУДА. ОБРЪЩА ЕДИН ВЪЛК. МУНДИРЪТ МУ ПОБЕСНЯВА.

Случаят и късметът често поправят много несполуки. Наскоро преживях такава случка: посред гъста гора съгледах да ситнят дива свиня и на педя пред нея — младо прасе. Гръмнах, ала куршумът ми се отплесна, не улучи. В следващия миг младото прасе се затича самичко, а свинята застина неподвижна, като че се закова на място. Когато ги огледах по-отблизо, видях, че това беше стара сляпа свиня, захапала опашчицата на малкото си прасенце, което, изпълнявайки синовния си дълг, я водеше. И тъй като куршумът ми беше минал между двете, бе разкъсал тази юзда, а старата свиня още дъвчеше единия ѝ край. Но водачът ѝ вече не я дърпаше напред и тя се бе спряла. Ето защо аз хванах останалото крайче от опашката на прасенцето и съвсем леко поведох за него старото безпомощно животно. То ме следваше без съпротива чак до вкъщи.

Дивите свини-майки понякога са страшни, но глиганите са още по-жестоки и опасни. Веднъж срещнах един в гората, в момент, когато за нещастие не бях подготвен нито за нападение, нито за отбрана.

Едва можах да се шмугна зад едно дърво, когато развилнялото се животно с все сила се опита да ме мушне отстрани. И тогава бивните му се забиха така дълбоко в дървото, че то не беше в състояние нито да ги изтегли, нито да повтори удара. Ха-ха, помислих си аз, сега вече ми падна! Начаса грабнах един камък и го заудрях с него по главата, докато зачуках бивните му така, че вече животното никак не можеше да се освободи. И трябваше да има търпение, докато се върна от съседното село с каруца и мъже, за да го откарам живо и невредимо вкъщи. Кое то стана напълно успешно.

Вие безспорно сте чули, господа, за свети Хуберт — покровителят на ловците и стрелците. И за великолепия елен със светия кръст между рогата, който се срещал из горите. На този светец съм принасял жертва всяка година във весела компания, а елена съм виждал хиляди пъти, нарисуван в черкви, както и избродиран в звездите на неговите рицари. Така че със съвестта и честта на почтен ловец не бих могъл да кажа дали такива елени с кръстове между рогата

са се срещали някога, дали се срещат и до ден днешен. Но я по-добре да ви разкажа каквото съм виждал със собствените си очи.

Веднъж, когато бях изстрелял всичките си патрони, съвсем неочаквано ми се изпречи най-красивият елен на света. Погледна ме право в очите така спокойно, като че ли знаеше, че патронташът ми е празен. Но аз тозчас заредих пушката с барут и изсипах вътре цяла шепа костилки от череши. И с целия заряд се прицелих право в челото му, между рогата. Изстрелът го зашемети, той се олюля, но все пак успя да избяга. Подир една или две години отидох на лов в същата гора и що да видя — насреща ми се появи напет елен с цяло разклонено черешово дърво между рогата, високо над десет стъпки. Спомних си предишното си приключение, погледнах на елена като на отдавна полагаема ми се собственост и го свалих с един изстрел. Така си осигурих едновременно и печеното, и черешовия сок. Защото дървото бе натегнало от плод. В живота си не съм ял толкова вкусни череши.

Кой би могъл да каже дали с един изстрел някой светец, страстен ловец или пък игумен, или епископ, които са обичали лова, не са посадили по същия начин кръста между рогата на елена на свети Хуберт? Като се види в нужда — притиснат ни напред, ни назад, което често се случва на добрия ловец, той предпочита да грабне каквото му попадне и да опита всичко, отколкото да изпусне сгодния случай. Неведнъж аз самият съм се озовавал в такова положение, подложен на подобно изпитание.

Какво ще кажете примерно за следния случай? Веднъж замръкнах без барут в една гора в Полша. И както си вървах към къщи, насреща ми изскочи страшна мечка, раззинала уста, готова да ме погълне. Напразно претърсих набързо всичките си джобове за барут или патрони. Не намерих нищо, освен два кремъка, каквито човек има навик да взима за в случай на нужда. Замахнах и с всички сила хвърлих единия в разтворената паст на чудовището. Той потъна пак навътре до глътката. И тъй като, изглежда, това не й хареса, моята мечка се извърна наляво, така че можах да хвърля през задния ѝ отвор другия кремък. Всичко стана великолепно. Кремъкът не само влезе навътре, ами така се блъсна с другия в корема ѝ, че се възпламени искра и мечката изгърмя, пръсна се на парчета. Разправят, че такъв камък, който сполучливо ще свърши работа отзад, особено ако се сблъска здраво с друг отпред, е вдигнал във въздуха не един мрачен учен и

философ. Макар че и тоя път отървах кожата, не бих желал да повтарям още веднъж този трик и да се захващам с мечка, когато не разполагам с други средства за защита.

Но донякъде моят късмет е бил все такъв — най-дивите и разярени зверове са ме нападали тъкмо тогава, когато не съм бил в

състояние да се защитавам, като че ли инстинктът им е подсказвал моята безпомощност. Така веднъж, тъкмо бях разглобил пушката си, за да извадя кремъка и малко да го наточа, неочаквано някаква мечка, страшно чудовище, изрева срещу мен. Всичко, което можех да направя, бе да се спасявам, като се покатеря на някое дърво и се подготвя за отбрана. За нещастие обаче, докато се катерех, изпуснах ножа, с който тъкмо си бях послужил, и сега нямах нищо, с което да завъртя винта. А той и бездруго се превърташе трудно. Мечката стоеше под дървото и всеки момент можеше да се покатери след мен. Да изкарам искри от очите си, както бях направил някога — не ми се щеше, защото с оня експеримент си бях докарал силни болки, още непреминали напълно. Поглеждах жално към ножа си, забит вертикално долу в снега. Но и най-жалните погледи не можеха ни най-малко да оправят работата. Най-сетне ми дойде една мисъл — колкото чудновата, толкова и щастлива. Насочих струята на оная вода, с която човек разполага винаги в достатъчно количество, когато е силно уплашен, и то така, че да улучи право дръжката на ножа. От силния студ водата замръзна веднага и след малко над ножа ми се образува ледена висулка, която стигаше до ниските клони на дървото. Така можах да досегна удължената дръжка и без много усилие съвсем внимателно издърпах нагоре ножа си. Едва бях успял да поставя кремъка, когато Баба Меца стигна до мен. Наистина, помислих си, човек трябва да бъде мъдър като мечка, за да може да улучи точния момент, и я посрещнах с такава канонада, че тя сигурно веднъж завинаги се е отказала от катерене по дърветата.

Друг път като изневиделица насреща ми се втурна страшен вълк така яростно, че нищо друго не ми оставаше, освен инстинктивно да забия юмрук в раззиналата му уста. Тъкмо защото бранех сигурността си, тиках юмрука си все по-навътре и навътре, докато вкарах ръката си, кажи-речи, до рамото. Ами сега, какво да правя по-нататък? Не мога да кажа, че това състояние на безпомощност ми беше особено приятно. Помислете си само — чело срещу чело с вълк! И не се гледахме много мило. Ако дръпнех ръката си, звярът щеше да се хвърли още поразярен върху мен. Това поне ясно се четеше в святкащите му очи. С една дума аз напипах червата му и издърпах като на ръкавица цялата му вътрешност навън, запратих го на земята и го оставих да полежи там.

Този трик обаче не можах да приложам на бясно куче, което наскоро след тази случка се хвърли върху ми в една тясна уличка на Санкт Петербург. Помислих си: „Бягай колкото ти крака държат!“ За да се спася, хвърлих мундира си и бързо се шмугнах вкъщи. Чак след някое време пратих слугата си да ми донесе мундира и му казах да го окачи в гардероба при другите дрехи. На следващия ден викът на моя Йохан ме уплаши не на шега: „Велики боже, господин барон, вашият мундир е побеснял!“ Втурнах се бързо при него и намерих почти всичките си дрехи раздърпани и разкъсани на парчета. Момъкът бе казал истината — сюртукът ми бе побеснял. Успях да видя с очите си как се нахвърли върху един хубав нов празничен костюм и най-безжалостно започна да го тръска и къса.

ПРАКТИЧНИ НАБЛЮДЕНИЯ. ЩАСТЛИВИЯТ ИЗХОД НА ЕДНА НЕЩАСТНА РАЗХОДКА С КОН. КУЧЕТО НА МЮНХАУЗЕН СТОИ И ЧАКА ЧЕТИРИНАДЕСЕТ ДНИ. ОСМОКРАК ЗАЕК. ХРЪТКАТА МУ СИ ИЗТРИВА КРАКАТА ОТ БЯГАНЕ. КУЧЕТО МУ РАЖДА КУЧЕНЦА, ДОКАТО ГОНИ ЗАЕК. ЗАЕКЪТ РАЖДА МАЛКИ, ДОКАТО КУЧЕТО ГО ПРЕСЛЕДВА.

Господа, винаги когато щастливо съм се спасявал, едва отървавайки кожата, все ми е помагал случаят, който с храброст или присъствие на духа насочвах в моя полза. Всички тия способности, както всеки знае, носят щастието и на ловеца, и на моряка, и на войника. Но оня, който би разчитал само на случая или на звездата си, без да го е грижа нито за необходимата ловкост, нито че трябва да се снабди с онези инструменти, които осигуряват добрия успех, би бил много неразумен, достоен за порицание ловец, адмирал или генерал. Такова порицание аз не съм заслужил нито веднъж. Напротив, славил съм се винаги както с отличните си коне, кучета и оръжие, така и с особеното умение да си служа с тях. И май мога да се похваля, че съм обезсмъртил името си по гори, ливади и полета.

Не искам да се впускам в подробности за моите конюшни, кучкарници и оръжейната ми сбирка, както обикновено обичат да правят млади благородници, собственици на конюшни, съоръжения и ловни кучета. Обаче две от кучетата ми служиха така вярно и толкова се отличиха, че никога не ще мога да ги забравя и ми се иска, макар бегло, да ги спомена по този случай. Едното беше пилчар, такова неуморно, ловко и умно, че всеки, който го видеше, ми завиждаше. Денем и нощем ми беше под ръка. Щом настъпеше нощ, окачвах на опашката му фенер и можех да ловувам с него дори още по-добре, отколкото денем на светло.

Веднъж (беше наскоро след като се ожених) съпругата ми изяви желание да дойде на лов. Аз яздех напред, за да открия нещо, и не мина много време, кучето ми направи стойка пред ято от няколкостотин яребици. Спрях се да дочакам жена си, която ме следваше с моя лейтенант и с един прислужник. Чаках, чаках, но никой не се виждаше, нито се чуваше. Накрая се разтревожих, обърнах коня назад и някъде към средата на пътя чух някакво много жално скимтене. Стори ми се, че е съвсем наблизо, но наоколо, докъдето поглед стигаше, нямаше жива душа. Слязох от коня, допрях ухо до земята и чух, че това охкане иде изпод земята. И изведнъж познах съвсем ясно гласовете на жена си, на моя лейтенант и на слугата. В

същото време забелязах недалеч открита шахта на каменовъглена мина. За съжаление не оставаше никакво съмнение, че бедната ми женичка и придружителите ѝ бяха паднали вътре.

Препуснах в пълен галоп до най-близкото село, за да доведе миньорите, които след дълга, крайно изморителна работа най-сетне извадиха на бял свят жертвите от една шахта, дълбока деветдесет стъпки. Най-напред измъкнаха слугата, сетне неговия кон, след това лейтенанта и неговия кон, чак тогава — моята жена и накрая нейната турска кранта. Най-странното в цялата история бе, че и хора, и коне бяха останали почти невредими при това страхотно сгромолясване, ако не се смятат някои малки контузии. Повече бяха пострадали от голямата уплаха.

За лов, както сами ще се досетите, вече не можеше да се мисли. И тъй като, предполагам, докато разказвах всичко това, вие сте забравили моето куче, то няма да ми се сърдите, че и аз вече не помислих за него.

Службата ми ме задължаваше още на другата сутрин да предприема пътуване, от което се върнах чак след четиринадесет дни. Едва от няколко часа бях вкъщи, когато почувствах, че ми липсва моята Диана. Никой не се бе сетил за нея. Моите хора бяха помислили, че тя е с мен, но сега, за голямо съжаление, не я намирах никъде. Най-сетне ми мина мисълта: „Дали пък не стои още да пази яребиците?“ Страх и надежда ме подгониха тозчас към онази местност и що да видя — за моя неизказана радост кучето ми още клечеше на същото място, на което го бях оставил преди четиринадесет дни. Викнах го по име и то веднага скокна, подплаши яребиците и така с един изстрел аз улучих двадесет и пет парчета. Но бедното животно едва имаше сили да се довлече до мен — толкова бе изгладняло и изтощено. За да мога да го отнеса вкъщи, трябваше да го кача на коня и вие ще повярвате, че на драго сърце приех това неудобство. Само след няколко дни добро гледане то стана отново бодро и пъргаво, както преди. И подир няколко седмици ми помогна да разбуля една загадка, която без него навярно завинаги щеше да си остане неразгадана.

Цели два дни гоних един заек. Кучето ми все го завръщаше, но аз не можех да скъся разстоянието до изстрел. В магии и чудеса никога не съм вярвал, защото бях виждал твърде необикновени неща. Но тук здравият ми разум отказваше да даде отговор. И все с пак най-сетне

заекът се приближи до мен така, че можах да стрелям. Повали се и какво мислите открих? Моят заек имаше четири крака под корема и четири на гърба. Щом двата долни чифта се изморят, той се преобръщаше като ловък плувец, който умее да плува и по гръб, и по корем, и с двата нови чифта крака продължаваше да бяга с удвоена бързина. Никога вече не срещнах такава порода, пък нямаше да хвана и тоя заек, ако кучето ми не се отличавахе с такива редки способности. То превъзхождаше целия си род дотолкова, че никак не бих се поколебал да му прикача прозвището „първенец“ единствено ако другата моя хрътка не му оспорваше тази чест. Това дребно животно не бе по-малко забележително и по външния си вид, и по изключителната си бързина. Ако господата можеха да го видят, сигурен съм, че щяха да му се възхитят и никак нямаше да се учудят, че съм го обичал толкова и така често съм ловувал с него. То бягаше толкова бързо и така дълго бе на служба при мен, че си изтри краката чак до туловището и в края на живота му можех да го използвам само че лов на язовци. И така то ми служи още години.

Това животно — нека между другото спомена, че беше женско — подгони веднъж заек, който ми се стори необикновено дебел и издут. Жал ми беше за моята бедна кучка, защото бе бременна, а се силеше да тича бързо, както преди. Успях да я следвам с коня само от далечно разстояние. Неочаквано чух джафкане, сякаш от цяла хайка кучета. Само че толкова слабо и нежно, че не можех да разбера нищо. Когато се приближих, видях чудо невиджано. Зайкинята бе добила зайчета, както бягала, а моята кучка — кученца; и то точно толкова на брой малки зайчета, колкото и малки кученца. По инстинкт зайчетата бяха хукнали да бягат, а кученцата не само ги бяха подгонили, но и настигнали. Така на края на тоя лов, дето го бях започнал с едно-единствено куче, аз събрах шест заека и шест кучета.

БАРОНЪТ ВЛИЗА С КОН ПРЕЗ ПРОЗОРЕЦ И ПОКАЗВА КЛАСИЧЕСКА ЕЗДА ВЪРХУ МАСА, ПОДГОТВЕНА ЗА ЧАЙ, БЕЗ ДА СЧУПИ НИТО КАНИ, НИТО ЧАШИ. МЕЛОДИЯ, ЗАТВОРЕНА В БУРКАН. ПРАКТИЧЕСКИ НАБЛЮДЕНИЯ. КОНЯТ МУ Е РАЗСЕЧЕН НА ДВЕ, НО ОТНОВО ЗАШИТ. ЛАВРОВИ КЛОНИ ПОНИКВАТ ОТ ЗАДНИЦАТА НА КОНЯ И ОБРАЗУВАТ БЕСЕДКА, ПОД КОЯТО БАРОНЪТ СЕ ПОДСЛОНЯВА ПРИ ЕЗДА. СЛЕД БИТКА БАРОНЪТ НЕ МОЖЕ ДА УКРОТИ РЪКАТА СИ, ТЯ ПРОДЪЛЖАВА ДА ЗАМАХВА.

Спомням си за тази необикновена кучка със същото удоволствие, както и за един великолепен литовски кон, който нямаше цена. Сдобих се с него по волята на съдбата, която ми предостави възможност да демонстрирам изкуството си на ездач и да си спечеля голяма слава. Веднъж пребивавах в разкошното имение на граф Прцобовски в Литва и останах за чая в гостната стая при дамите, докато през това време господата слязоха на двора, за да се полюбуват на млад чистокръвен кон, току-що докаран от пазара. И неочаквано чухме нещо като вик за помощ. Аз се спуснах по стълбите и видях, че никой не се решаваше да се доближи и яхне буйния, неукротим кон. И най-добрите ездачи стояха слисани и объркани. Страх и безпокойство бяха изписани по лицата на всички, когато аз с един скок се метнах върху гърба на коня и с тая изненадваща постъпка не само го стреснах, но и благодарение на това, че употребих цялото си изкуство на ездач, напълно го укротих и успокоих. За да покажа това и на дамите и да им спестя излишни тревоги, заставих жребеца да скочи през един от отворените прозорци в салона за чай. Направих няколко обиколки в тръс и галоп; накрая дори го качих и върху масата и там показах скромно всички трикове от висшата езда, които извънредно много забавляваха дамите. Моето конче демонстрираше всичко с такава изумителна лекота, че не строши нито кана, нито чаша. Това изпълнение ми спечели пред дамите и господин графа такова благоволение, че с обичайната си учтивост той ме помоли да приема младия жребец като дар от него и да потегля с кончето към победа и завоевания в похода срещу турците, който се подготвяше наскоро под предводителството на граф Мюних. По-подходящ подарък не можеше да ми се направи, особено защото очаквах толкова много неща от този поход, в който щях да се покажа като войник. Конят, толкова послушен, буен и неудържим — едновременно агънце и Буцефал, щеше по всяко време да ми напомня за задълженията на храбрия войник и за необикновените подвизи, които младият Александър бе извършил на бойното поле.

Вие познавате прочутата певица Габриели. Слушах я в Петербург и останах крайно възхитен. Малко преди заминаването си отидох при нея. Заклинах я, умолявах я, хвърлих се на колене, предложих ѝ сто луидора (цяло богатство по онова време), докато найсетне тя се съгласи с онова, което исках от нея. И ми изпя една от найхубавите си песни, в която винаги се бях прехласвал до самозабрава. Консервирах тази мелодия в банка със спирт и по този начин я съхранявам и до днес. Ах, какви чудни трели са това!

Ние потеглихме на поход с намерение да възстановим честта на руското оръжие, която бе малко пострадала по време на военния поход по река Прут под предводителството на цар Петър^[1]. И постигнахме успех — наистина подир много, но славни сражения под знамената на големия пълководец, чието име споменах по-горе.

Скромността повелява на подчинените да не си приписват велики дела и победи, славата от които остава за пълководците, независимо от техните обикновени човешки качества, даже противно на тях. Славата пада и върху доста крале и кралици, които никога не са помирисвали истински барут, никога не са участвали в други сражения, освен върху своите любовни ложета, и не са виждали други войници в боен ред, освен своите церемониални караули.

Така че аз не изявявам особени претенции за славата от нашите големи битки с неприятеля. Така да се каже, ние изпълнявахме дълга си, което на езика на патриотите, на войниците и на честните хора има много по-широко значение, макар че повечето дървени философи и политикани имат нищожна и бедна представа за това. Тъй като междувременно станах командир на един корпус хусари, трябваше да предприемем различни експедиции, при които разчитах само на собствения си ум и мъжество. Успехът, струва ми се, мога с пълно основание да припиша на себе си и на моите храбри бойни другари, които водех от победа към победа. Веднъж, когато натикахме турците в крепостта Очаков, борбата в предните редици беше много жестока. Моят буен литовски жребец без малко не ме постави в дяволски трудно положение. Намирах се на доста далечен преден пост и видях как неприятелят се задава срещу нас, вдигайки облак прах, което ме държеше в пълна неизвестност за неговата истинска численост и намерения. Да се обвия и аз в такъв облак от прах би било, разбира се, най-обикновена военна хитрост, но от това нямаше да ми стане по-

ясно намерението на неприятеля и защо аз бях изпратен толкова напред. И така, заповядах на моите хора от левия и десния фланг да се пръснат и да вдигнат такава пушилка, каквато изобщо им бе възможно. А аз самият се устремих право срещу неприятеля, за да го държа по-отблизо под око. И успях. Защото той задържа позицията си и се сражава само дотогава, докато страхът от моите два фланга го обърна в бягство и разбърка редиците му. Сега настана сгодното време храбро и устремно да го нападна. И ние го разпръснахме изцяло и не само го натикахме в бърлогата на неговата крепост, но му нанесохме страхотно поражение, което надмина най-кръвожадните ни очаквания. Понеже моят литовски жребец бе изключително пъргав, аз се озовах начело на преследващите и като видях, че неприятелят се измъква през срещуположната градска порта, реших, че е най-разумно да спра на мегдана сред пазарния площад и да наредя тръбачът да свири сбор. Спрях коня си там, но представете си моето учудване, господа, когато не видях наоколо си нито тръбач, нито каквато и да е жива душа от моите хусари. Дали не препускаха по други улици? Какво ли е станало с тях? — мислех си аз. Впрочем според мен не бе възможно да са далече и скоро трябваше да ме настигнат. Като чаках този момент, препуснах задъхания си жребец към една чешма сред пазарния площад и го пуснах да се напои. Той засмука ненаситно с такава неутолима жажда, като че ли никога нямаше да се напие. Но това се оказа и съвсем естествено. Защото като се озърнах да видя дали не идват моите хора, какво мислите, че видях, господа? Цялата задна част на горкото животно — поясницата и хълбоците му — я нямаше, беше като отрязана. Така че водата се изтичаше отзад, както си влизаше отпред, без конят да има полза от това и без да се освежи.

Как бе станала тая работа за мен беше пълна загадка, докато не се върнах обратно при градските порти. Едва тогава видях, че в бъркотията, в която се бях замесил, преследвайки бягащия неприятел при преминаването през градската порта, не съм забелязал кога са спуснали защитната решетка, която бе прерязала задницата на коня и тя бе останала, още трептяща, от външната страна на портата. Моят слуга, който препускаше насам от съвсем противоположната страна с поток от искрени поздравления и силни ругатни, ми даваше да разбере, че съответната задница, като ритала непрестанно във всички посоки, е нанесла страхотно поражение на неприятеля, втурнал се като сляп

срещу градската порта. Загубата на коня би била невъзвратима, ако нашият войсков конски доктор не бе измислил средство да съедини двете части, докато още бяха топли. Той ги забодя с млади лаврови клонки, които му бяха подръка. И раната зарасна. Стана нещо, което може да се случи само с такъв славен кон. А именно: клонките пуснаха в тялото му корени, извисиха се нагоре и образуваха над главата ми беседка, така че след това можах да извърша не един храбър поход в сянката на лавровия венец.

Само бегло искам да спомена и за една друга малка неприятност при този поход. Аз толкова дълго, буйно и неуморно бях размахвал сабя срещу неприятеля, че накрая ръката ми неволно продължаваше същото движение, което не можех вече да спра дори и след като неприятелят отдавна бе офейкал зад гори и планини. За да не бия за едното нищо себе си или моите хора, когато се приближаваха до мен, и за да мога да си осигуря почивка и сън, се видях принуден близо осем дни да ходя с превързана ръка и да я държа така, като че ли беше наполовина отсечена.

[1] След поражението на шведите при Полтава (18 юли 1709 г.) турците се намесват като съюзници на Швеция срещу Русия. Така се стига до битката при Прут, където Петър I е бил обкръжен. — Б.пр. ↑

МЮНХАУЗЕН ЯХА ГЮЛЛЕ И ЛЕТИ С НЕГО. ВЛИЗА С КОНЯ СИ ПРЕЗ ОТВОРЕНИТЕ ПРОЗОРЦИ НА ЕДНА КАРЕТА. ИЗМЪКВА СЕБЕ СИ И КОНЯ СИ ОТ ЕДНО ТРЕСАВИЩЕ, КАТО СЕ ИЗДЪРПВА ЗА СОБСТВЕНИЯ СИ ПЕРЧЕМ. ПОПАДА В ТУРСКИ ПЛЕН. ДВЕ МЕЧКИ НАПАДАТ ЕДНА ПЧЕЛА. БАРОНЪТ ОТЛИТА ПОДИР СЕКИРАТА СИ КЪМ ЛУНАТА И СЕ ВРЪЩА. ПАДА ОТ ОБЛАЦИТЕ ОТ ДВЕ МИЛИ ВИСОЧИНА. ДРАЩИ С НОКТИ И УСПЯВА ДА СЕ ИЗМЪКНЕ ОТ ЕДНА ДЪЛБОКА ЯМА. ХВАЩА МЕЧКА ВЪРХУ ОКА НА КОЛА, ИЗПРАЩАТ ГО ОТНОВО В САНКТ ПЕТЕРБУРГ И ТАМ СЕ УВОЛНЯВА ОТ ВОЙСКАТА. ПО НЕОБЯСНИМ НАЧИН СИ ПРОПРАВИ ПЪТ В ЕДИН ТЕСЕН ПРОХОД, КАТО ИЗПРЕВАРВА СЪС СВОЯТА ДРУГА КОЛА, ВЕСЕЛИТЕ НЕМИРСТВА НА ЕДИН ПОЩЕНСКИ РОГ.

От мъж, който е могъл да язди литовски жребец като моя, господа, можете да очаквате всякакви ездачески трикове, макар това да звучи малко фантастично. Обсадили бяхме не помня вече кой град и фелдмаршалът държеше удивително много за точни сведения — как стоят работите в неприятелската крепост. Но изглеждаше извънредно трудно, почти невъзможно да се проникне през всички предни постове, стражи и укрепления, а нямаше на разположение и такъв ловък войник, от когото можеше да се надяваш, че успешно ще изпълни задачата. Само аз, така усърден в службата и толкова храбър, може би малко прибързано застанах до един от най-големите топове, който тъкмо в този момент стреля срещу крепостта, и мигом яхнах гюллето с намерение да се оставя то да ме вкара в укрепленията. Но когато се понесох във въздуха и се озовах насред пътя, в главата ми възникнала най-различни немаловажни съображения. Хм — помислих си, — добре, ще влезеш, но как ще излезеш след това? И какво ще стане ако паднеш в крепостта? Ще те сметнат веднага за шпионин и ще те окачат на първото бесило. И за да избегна такъв край заради своеволните си разсъждения се реших набързо да се възползвам от щастливата случайност. Когато към мен полетя друго гюлле откъм крепостта срещу нашия лагер, скочих от моето и се прехвърлих на другото и благополучно се върнах при своите, без да изпълня задачата си, но бях цял и невредим.

Не само аз съм майстор в ездата, моят кон също беше голям майстор, той не се плашеше нито от трапищата, нито от оградите, а летеше смело напред. Така веднъж препуснах подир един заек, който пресичаше пътя на войската. Между мен и заека прекоси карета с две красиви дами в нея. Моят жребец прелетя през спуснатите прозорци на каретата, без да докосне никого и толкова бързо, че аз едва имах време да сваля шапка и най-покорно да поискам извинение от дамите, задето си бях позволил тази волност.

Друг път се засилих да прескоча едно тресавище, което отначало не ми се видя толкова широко, колкото след като вече бях пришпорил коня. И тъй, във въздуха обърнах коня в посоката, откъдето идвах, за да се засия за по-голям скок. Но въпреки това и втория път не премерих разстоянието и цамбурнах доста далеч от срещуположния бряг, затъвайки до шия в тинята. Не ще и съмнение, тук щях да си загина, ако не бе силата на собствената ми ръка, която можа да ме изтегли за собствения ми перчем заедно с коня, който притисках здраво между коленете си.

Въпреки цялата ми храброст и съобразителност, въпреки бързината, пъргавината и силата — моята и на коня ми, все пак във войната с турците не всякога ми вървеше тъй, както ми се щеше. Имах дори нещастията, повлечен от тълпата, да ме хванат в плен. И което е още по-лошо, макар все пак да е нещо обичайно сред турците — продадох ме като роб. В това унижително положение работата ми беше не толкова тежка и неприятна, а по-скоро необичайна и досадна. Всекидневното ми задължение бе да изкарвам сутрин султанските пчели на паша и цял ден да ги вардя, а вечер отново да ги връщам в кошерите им. Една вечер забелязах, че някаква пчела се е отлъчила, но много скоро открих, че две мечки я бяха нападнали и за да ѝ вземат меда, искаха да я разкъсат на парчета. Понеже нямах в ръце оръжие или нещо подобно, освен сребърната бравичка, каквато носеха градинарите и ратаите на султана, я запратих срещу двата звяра само с намерението да ги подплаша. И така наистина освободих бедната пчела, само че ме сполетя друга беда: замахнал бях прекалено силно, бравата излетя много нависоко и не можа да се спре, докато не стигна и падна чак на месечината. Как сега да си я взема обратно? Каква стълба да поставя на земята, за да я сваля?

Изведнъж се сетих, че турският боб расте много бързо и на невероятно голяма височина. Моментално посадих едно такова растение, което наистина се извиси нагоре, докато самичко закачи един от филизите си на единия рог на месечината. И тогава спокойно се покатерих и благополучно стигнах до Луната. Все пак беше доста трудна работа да открия сребърната си брава на място, където всичко блестеше като сребро. Но най-сетне я намерих върху купчина слама и плява. Реших да се връщам обратно, но през това време жежкото слънце така бе изсушило моя боб, че по него просто вече не можеше да

се слезе. Какво да сторя? Оплетох си колкото можах по-дълго въже от слама. Прикрепих го за единия рог на месечината и се заспусках по него. С лявата ръка се държах здраво, а в дясната стисках брадвичката си. След като се спуснех на известно разстояние, всеки път отрязвах излишното въже над мен и по-долу го завързвах наново, та така можах да слеза доста ниско. То се знае, при това непрекъснато прерязване и завързване пострада въжето, но аз все пак успях да се спусна над имението на султана. Трябва да съм бил на няколко мили високо в облаците, когато въжето изведнъж се скъса и аз с такава сила тупнах върху Божията земя, че съвсем ми се замая главата. Тежестта на тялото ми, падащо от такава височина, изрови в земята яма, дълбока най-малко двадесет стъпки, и аз се озовах в нея. Наистина свързах се, само че не знаех как мога да изляза. Но на какво ли не учи неволята! С ноктите си, които по онова време бяха расли вече четиридесет години, издълбах нещо като стълба и така можах да се измъкна щастливо на бял свят.

Помъдрял от тази тежка преживелица, аз измислих как по-лесно да се отървавам от мечките, които нападаха моите пчели и кошерите. Намазах с мед стърчишката на една каруца и през нощта се потулих недалеч в засада да дебна какво ще стане. Стана това, което предполагам. Една грамадна мечка, подмамена от миризмата на меда, се приближи и така лакомо почна да ближе стърчишката, че налапа цялото дърво, което мина през гърлото, стомаха и корема ѝ. И след като се наниза така хубаво на дървото, аз се втурнах, забих в предната дупка на теглича един дълъг клин, с който попречих на лакомницата да се дръпне назад, и я оставих така до сутринта. Като видя какво съм сътворил, великият султан, който случайно се разхождаше наблизко, без малко не си умря от смях.

Не мина много време, русите склучиха мир с турците и аз, заедно с други военнопленници, бях изпратен отново в Санкт Петербург. Там вече се разделих с войската и напуснах Русия горедолу по времето на великата революция преди около четиридесет години^[1], когато царят в люлка, заедно с майка си, нейния баща — Брауншвайгския херцог, фелдмаршал фон Мюних и мнозина други бяха изпратени в Сибир.

Тогава над цяла Европа властваше такава необичайно студена зима, че слънцето трябва да бе пострадало от някакъв вид

измръзвания, от които линее и до ден днешен. По тази причина по обратния път към родината си аз претърпях много повече несгоди, отколкото бях изпитал на път за Русия.

Тъй като моят литовски жребец остана в Турция, принуден бях да пътувам с пощенски коне. И се случи така, че навлязохме в една тясна клисура, между високи трънаци. Напомних на кочияша да даде знак с рога си, за да не се сблъскаме в този тесен проход с друга кола, която идва насреща ни. Момъкът вдигна рога и с всичка сила започна да го надува, но усилията му оставаха напразни. Рогът не издаде нито звук и това ни се стори необяснимо. А след малко дори можеше да се приеме като същинско нещастие, тъй като скоро срещу нас се зададе друга кола, с която просто бе невъзможно да се разминем. Въпреки това аз скочих и разпегнах най-напред конете. Сетне метнах колата заедно с четирите колелета и всички багажери на раменете си, засилих се и скочих с нея през храстите на отсрещния бряг, кажи-речи, на височина десет стъпки, което не беше дребна работа, като се има предвид тежкият товар. Още един скок обратно, встрани от чуждата кола и се озовах отново на пътя. Забързах право към нашите коне, нарах под всяка мишница по един и ги пренесох по същия начин: с два скока — нататък и насам. Накарах момъка да ги впрегне наново и стигнах без повече церемонии до странноприемница. Би трябвало да спомена още, че единият от конете, много буен и млад, на не повече от четири години, щеше да направи голяма поразия. Когато прескачах за втори път храстите, той показва голямото си недоволство от моето стремително движение, като започна да пръхти и да рита. Но аз бързо му отнех тази възможност, като пъхнах задните му копита в джобовете на сюртука си. В странноприемницата си отдъхнахме след нашите приключения. Кочияшът окачи рога си на един пирон до огнището в кухнята, а аз се разположих срещу него.

И чуйте сега, господа, какво се случи. Изведнъж се чува: „Тинг-тинг... тинг-тинг...“ Ние опулихме очи и най-неочаквано открихме защо кочияшът не бе могъл да изкара звук от рога си. Звуците бяха замръзнали вътре в него и сега, размразявайки се постепенно, почваха да звучат, ясни и бистри, за радост на кочияша. И добрият човек ни забавлява известно време с най-прекрасните мелодии, без да допре устни до рога. Така чухме „Пруски марш“, „Без вино и любов“, „Когато белех платно на реката“, „Вчера вечер братовчедът Михаел

идва“, дори приспивната песен „Ето че утихна гората“. С нея приключи тая шега, както и историята на моето пътешествие до Русия.

Някои пътешественици често преувеличават, разказвайки за приключенията си. И затова няма нищо чудно, че читателите или слушателите не са склонни да им вярват. Но ако някой от тази компания се усъмни в истинността на моите истории, би трябвало от сърце да го съжаля заради неговата недоверчивост и да го помоля по-добре да напусне, преди да съм започнал разказа за приключенията си по море. Те са може би още по-чудновати, без да са измислени.

[1] Става дума за 1741 г., след смъртта на Петър I. Тогава престолонаследникът е бил на година и половина — „цар в люлка“. — Б.пр. ↑

НЕЩИЧКО ЗА УВЛЕЧЕНИЯТА. ПРИНОС КЪМ ПРИЛОЖНАТА ПСИХОЛОГИЯ. БАРОНЪТ ЗАМИНАВА ЗА ЦЕЙЛОН. БУРЯ, НЯМАЩА РАВНА НА СЕБЕ СИ, УБИВА ЕДИН КНЯЗ, КОЙТО ЗА СЪЖАЛЕНИЕ ИМА ПОДОБНИ НА СЕБЕ СИ. ПОХВАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ЕДИН СЛЯП КНЯЗ. В ЦЕЙЛОН БАРОНЪТ ОТИВА НА ЛОВ, ИЗПАДА В ГОЛЯМО ЗАТРУДНЕНИЕ И БИВА СПАСЕН ПО НАЙ-НЕОБИКНОВЕН НАЧИН. ПАМЕТНИК ЗА ХРАБРОСТТА НА БАРОНА, СЪХРАНЯВАН В МУЗЕЯ В АМСТЕРДАМ. КАКВО Е МНЕНИЕТО НА БАРОНА ЗА УКРАСЯВАНЕТО НА РАЗКАЗА ЗА НЕГОВИТЕ ПОДВИЗИ.

Още първото пътуване в живота ми доста време преди пътешествието до Русия, от което ви разказах някои по-забележителни случки, бе пътуване по море.

Аз още имах жълто покрай човката си, както често обичаше да мърмори моят чичо, кавалерийският офицер с най-черната брада, каквато бях виждал. Защото още не можело да се разбере дали светлият мъх по брадата ми е поникващ пух или набола брада. Но вече единствено жаждата за пътешествия пълнеше с поезия и мечти сърцето ми. И тъй като баща ми бе прекарал порядъчна част от младите си години в пътувания и не една зимна вечер ни бе омайвал с откровени и непреувеличени разкази за своите приключения, някои от които може би по-нататък ще ви опиша, тази склонност у мен може да се приеме с достатъчно основание по-скоро за вродена, отколкото за внушена. Накратко аз се възползвах от всеки случай, който ми се предлагаше, за да измоля или да извоювам възможност да заситя неутолимата си жажда за опознаване на света. Само че напразно. Ако понякога сполучвах да направя малък пробив пред баща ми, тогава пък майка ми и леля ми оказваха толкова по-силно противодействие и само след няколко минути отново загубвах всичко, което преди това спечелвах с най-обмислени ходове. Най-сетне случи се така, че един от роднините ми по майчина линия ни дойде на гости. И скоро станах негов любимец. Той често повтаряше, че съм хубаво, будно момче и би искал да направи всичко, за да ми помогне да изпълня най-съкровено то си желание. Неговото красноречие бе по-убедително от моето и след много съображения, възражения и пререкания най-сетне за моя неизказана радост бе решено да го придружа в едно пътуване до Цейлон, където неговият чичо бе губернатор от дълги години.

Потеглихме от Амстердам с важни поръчения на техни височества владетелите на Холандия. Ако не смятаме една необикновена буря, през нашето пътуване не се случи нищо особено. Но за тази буря трябва да спомена с няколко думи, защото тя имаше

странни последици. Разрази се тъкмо когато бяхме хвърлили котва край един остров, за да се снабдим с дърва и вода за пиене, и бушува с такава сила, че изтръгна с корен много дебели и високи дървета и ги разхвърля из въздуха. Макар че някои от тях тежаха стотици центнери, не изглеждаха по-големи от птичи перца, каквито хвърчат понякога из въздуха, защото стихията ги въртеше на огромна височина — най-малко пет мили над земята. Щом бурята утихна, всяко дърво отново падна отвесно на мястото си и пусна веднага корени — така че не останаха следи от опустошението. Изключение направи само най-голямото. Тъкмо когато внезапната сила на бурята го изтръгна от земята, между клоните му седяха мъж и жена, които беряха краставици — в тази част на света този чуден плод расте по дърветата. Хорицата се понесоха търпеливо във въздуха като овена на Бланшар^[1], но със своята тежест отклониха дървото от предишната му посока и място и то падна не както другите отвесно, а в хоризонтално положение. Както повечето жители на този остров, през време на бурята и височайшият им кацик^[2] бе побягнал от къщата си от страх да не бъде погребан под развалините ѝ. И тъкмо се бил запътил обратно през градината си да се връща, когато това дърво профучало устремно надолу и за щастие го убило на място.

— За щастие ли?

— Да, да, за щастие. Защото, господа, този кацик, ако ми позволите да кажа, е бил най-жестокият тиранин и жителите на острова, дори неговите любимци и метресите му, били най-нешащните създания под небесното светило. В неговите хранилища продуктите гниели, докато поданиците, от които ги грабел, гинели от глад. Островът му не бил заплашван от врагове. Въпреки това той вземал всички младежи за войници, собственоръчно ги биел, докато ги превърне в герои, и от време на време ги предлагал за продан на някой съседен княз, който предлагал най-добра цена. За да добави към милионите миди, наследени от баща му, нови милиони. Казаха ни, че бил донесъл тези нечувани обичаи от едно пътуване, което правил на север. Но с опровергаване на това твърдение ние не можехме да се заемем, въпреки целия си патриотизъм, защото за тия островитяни едно пътуване до Канарските острови е нещо като разходка до Гренландия; а за по-подробно обяснение не желаехме да настояваме по много причини.

От благодарност за голямата услуга, която мъжът и жената, увлечени в бране на краставици, макар и случайно, направили на своите съотечественици, те били поставени на освободения трон. Наистина през време на въздушното си пътуване тия добри хорица се доближили толкова много до небесното светило, че сами загубили малко от собствената си вътрешна светлина, но независимо от това, те управлявали така славно, че както по-късно узнах, никой не хапвал краставици, без да благослови: „Да опази бог нашия кацик“.

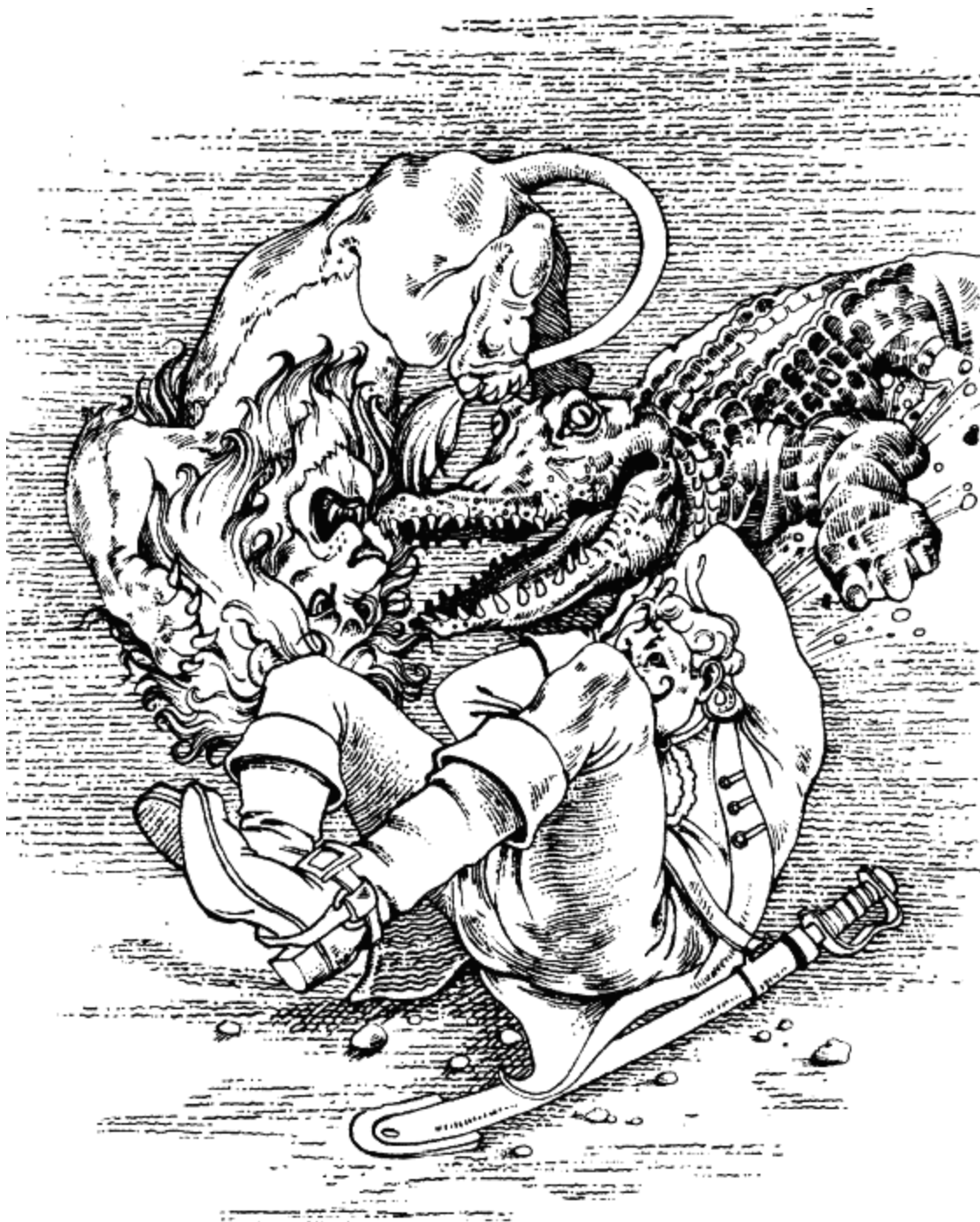
След като поправихме кораба си, сериозно повреден от тази буря, и се простихме с новия монарх и неговата съпруга, ние отплавахме с благоприятен попътен вятър и подир шест седмици стигнахме благополучно Цейлон.

Трябва да бяха минали около четиринадесет дни от нашето пристигане, когато най-големият син на губернатора ми предложи да отида с него на лов и аз на драго сърце приех. Моят приятел бе едър, силен мъж, привикнал на оня горещ климат. Аз обаче съвсем скоро се почувствах така уморен, и то при най-умерен ход, че когато той навлизаше в гората, бях изостанал далеч зад него.

Тъкмо се канех да приседна, за да си отдъхна малко на брега на една буйна река, чието шумолене ме мамеше, когато неочаквано по пътя зад гърба си чух някакъв странен шум. Обърнах се и почти се вкамених — един грамаден лъв пристъпваше към мен и твърде ясно ми показваше, че без изобщо да ми иска позволение, ще благоволи да употреби жалките ми останки за закуска. Пушката ми бе заредена само със сачми за зайци. Нямах нито време, нито кураж да мисля дълго. Реших да гръмна веднага срещу звяра с надежда да го уплаша, а може би и да го раня. Но тъй като в страха си дори не почаках лъвът да ми дойде на мушка, изстрелът го разяри и той се хвърли с настървение срещу мен. По-скоро по инстинкт, отколкото съзнателно, опитах невъзможното — да избягам. Обърнах се и тъкмо да хукна — колкото пъти се сетя, толкова пъти по тялото ми преминават тръпки, — що да видя: напреде ми, само на няколко крачки — страшен крокодил, раззинал чудовищната си паст, чака да ме погълне.

Представете си, господа, ужасното ми положение! Зад мен лъвът, пред мен крокодилът, от лявата ми страна буйна река, от дясната — пропаст, в която, както по-късно чух, се криели най-отровните змии. Зашеметен, без мисъл в главата, се строполих по очи — при такова

положение човек не може да се сърди и на Херкулес за подобна постъпка. Единствената мисъл, която проблясваше в мозъка ми, бе — кога ще усетя зъбите или ноктите на разярения хищник или пък ще се озова в разтворената паст на крокодила. Но само след няколко секунди чух силен, съвършено непознат звук. Осмелих се най-сетне да повдигна глава и да се обърна назад и — какво мислите? За моя неизказана радост видях, че лъвът, в разяреността, с която ме връхлетя, бе скочил над мен в оня момент, в който аз се строполих на земята, и се бе озовал в разтворената паст на крокодила. Сега главата на едното животно бе напъхана в гърлото на другото и те с всички сили се дърпаха да се отскубнат едно от друго. Тъкмо навреме аз скочих, извадих ловджийския си нож и с един замах отсякох главата на лъва, туловището му остана, потръпващо, пред краката ми. След това започнах да набивам главата му с приклада на пушката си още по-дълбоко в гърлото на крокодила, докато той се задави и издъхна окаян. Малко след като извоювах тази пълна победа над два страшни врага, се зададе моят приятел, озадачен по каква причина съм изостанал.

След взаимни радостни поздравления премерихме крокодила и установихме, че е дълъг точно четиридесет парижки фута^[3] и широк седем цола^[4]. Когато разказахме за това необикновено приключение на губернатора, той изпрати кола и хора да докарат двете животни в дома му. Поръчах на един тамошен кожухар да ми направи от кожата на лъва кесии за тютюн. Няколко от тях подарих на мои познати в

Цейлон. А останалите след завръщането ни в Холандия предадох в дар на кмета. В отговор той пожела да ми се отплати с хиляда дуката, които успях да отклоня с големи усилия.

Кожата на крокодила, изгърбушена по обичайния начин и препарирана, представлява една от най-големите забележителности на музея в Амстердам. На всеки посетител, когото развежда, служителят разказва цялата тази история. Като при това, разбира се, винаги добавя от себе си разни неща, много от които оскърбяват във висша степен чувството за истина и правдоподобност. Така например той обича да разказва, че лъвът скочил и минал през крокодила и тъкмо се готвел да се измъкне от задната врата, когато „прославеният по цял свят господин барон“, както той обича да ме нарича, отсякъл главата, тъй както се подавала, а заедно с нея и три педи от опашката на крокодила. Крокодилът — продължава друг път момъкът — не останал равнодушен при загубата на опашката си, а се извърнал, захапал от ръката на господина ловджийския нож и го погълнал така хищно, че ножът минал през сърцето на чудовището и начаса отнел живота му.

Не е нужно да ви казвам, господа, колко ми е неприятна безочливостта на този лъжец. Чрез такива очевидни лъжи в нашия век на съмнения хората, които не ме познават, ще бъдат подведени да проявят недоверие и да се усъмнят дори в моите действителни деяния. А това обижда и засяга дълбоко всеки кавалер, който държи на честта си.

[1] Франсоа Бланшар (1753–1809) — френски въздухолетател. В 1785 г. пръв е прекосил с американеца Джефри на въздушен балон канала между Франция и Англия. По време на едно от първите си въздушни пътувания качил в балона един овен като опитно животно. — Б.пр. ↑

[2] Кацик — индиански главатар на племе. — Б.пр. ↑

[3] Единица за дължина, равна на 30,48 см. — Б.пр. ↑

[4] Единица за дължина, равна на 2,6 см. за измерване ширината на тръби. — Б.пр. ↑

БЕГЛИ БЕЛЕЖКИ ЗА ЕДИН ЛОВЪК АНГЛИЙСКИ КОЧИЯШ. КИТ ЗАСТРАШАВА ДА ПОТОПИ КОРАБ. ЕДИН МОРЯК СЕ СПАСЯВА ПО НЕОБИКНОВЕН НАЧИН БЛАГОДАРЕНИЕ НА ГЪСКА ЧЕРВЕНОШИЙКА. ГЛАВАТА НА БАРОНА В НЕОБИЧАЙНО ПОЛОЖЕНИЕ. КИТЪТ СЕ РАЗПОРЕЖДА КАКТО СИ ИСКА С КОРАБА И НАКРАЯ ДОРИ ОТПЛУВА С НЕГО. ЕДНА КОТВА И ДОСТА ГОЛЯМО ПАРЧЕ ОТ ВЪЖЕ СЕ ИЗГУБВАТ, НО БИВАТ НАМЕРЕНИ ОТНОВО В ЕДИН КУХ ЗЪБ. НА КОРАБА СЕ ПОЯВЯВА ДУПКА, КОЯТО БАРОНЪТ ЗАПУШВА С ТОВА, КОЕТО ПРИРОДАТА МУ Е ДАРИЛА.

През годината 1766^[1] аз се качих в Портсмут на един първокласен английски военен кораб, заедно с военна част от хиляда и четиристотин души и сто оръдия, за да замина за Северна Америка. Тук бих могъл да разкажа много неща, които ми се случиха в Англия, но си ги запазвам за друг път. Само за една случка, която смятам за извънредно хубава и увлекателна, искам да спомена мимоходом. Имах удоволствието да видя краля^[2] в цялото му великолепие как се отправя с каляската си към парламента. Отпред седеше кочияш с необикновено внушителна брада, в която съвсем точно бе изрязан английският герб; изпъчен достолепно на капрата, той плющеше с камшика си и описваше изкусно и ясно сред неговите гънки кралската корона.

Що се отнася до нашето морско пътешествие, не ни се случи нищо забележително, докато стигнахме на около триста мили от реката Свети Лаврентий. Тук корабът неочаквано се сблъска с нещо, което ние сметнахме за подводна скала. Но като хвърлихме отвеса да измерим дълбочината, не можахме да достигнем дъно дори на петстотин стъпки. Още по-странна и дори почти необяснима правеше тази случка обстоятелството, че кормилото ни се бе изгубило, бушпритът ни бе разцепен на две от горе до долу, всичките ни мачти бяха изпотрошени, а две от тях дори бяха паднали зад борда. Един нещастник от моряците, покатерил се тъкмо да прикрепи платно, изхвърча най-малко на три мили далеч от кораба и чак тогава падна във водата. Но има късмет да спаси живота си благодарение на това, че докато летеше във въздуха, се хвана за опашката на една гъска червеношийка. Тя не само намали удара от падането му във водата, но му даде възможност и да плува върху гърба ѝ, или по-точно между шията и крилата, докато настигна кораба и отново го взеха на борда. Сътресението бе толкова силно, че всички моряци, които се намираха под горната палуба, бяха изхвърлени нагоре и удариха главите си в тавана. От този удар моята се оказа натикана в тялото ми чак до

брадата, та минаха няколко месеца, докато заеме естественото си положение.

Ние всички все още стояхме в почуда, обзети от всеобщо неописуемо объркване, когато съзряхме един кит, заспал на повърхността на водата, където бе излязъл да се понатопли на

слънчице. И в един миг всичко стана ясно. Това чудовище, толкова недовошно, че сме го обезпокоили с нашия кораб, не само разби с опашката си покрития коридор и част от горната палуба, ами захапа и голямата котва, която, както обикновено, бе завързана около кормилото. И заедно с нея отплува, отвличайки кораба най-малко на шейсет мили далеч със скорост шест мили в час. Един господ знае къде щеше да ни отмъкне, ако за щастие не се бе скъсало котвеното въже и това стана причина китът да загуби нашия кораб, а ние — своята котва. Но когато подир шест месеца се връщаме отново в Европа, видяхме същия кит да плува мъртъв над водата на няколко мили от онова място; беше дълъг, без преувеличение, най-малко половин миля. Тъй като не можехме да качим на борда това чудовищно голямо животно, спуснахме лодките. С голяма мъка му отрязавме главата и колко голяма бе радостта ни, когато в устата му намерихме не само котвата, но и над четиридесет сажена въже, напъхано в един кух зъб от лявата страна на челюстта му. Това бе единственото позабележително събитие през време на пътуването ни. Не, почакайте! Без малко щях да забравя една фатална случка. Когато китът отплува първия път, повличайки кораба, забелязахме, че на дъното му се е пробила дупка, през която водата нахлуваше толкова силно, че дори да пуснехме всичките помпи, не можехме да се спасим от потъване. Провървя ни, че аз пръв открих бедата. Дупката беше голяма приблизително един фут в диаметър. Опитвах се да я запуша по най-различни начини. Напразно. Най-сетне спасих хубавия кораб и многобройния му екипаж благодарение на най-щастливото хрумване, което някога се е раждало на света. Макар че дупката беше толкова голяма, все пак я запуших с най-скъпоценната си част — седнах отгоре, без да си смъквам панталона. Дори ако отворът беше много по-голям, пак щях да се справя. Вие няма да се учудите, господа, само ако ви кажа, че аз и по бащина, и по майчина линия произхождам от холандски или най-малко вестфалски предци. Положението ми, докато седях на дупката, беше малко проветриво, но скоро, благодарение на изкуствеността на дърводелеца, бях освободен.

[1] В 1766 г. южната част на Северна Америка, която дотогава е била английска колония, се отцепва от Англия и се обявява за независима. — Б.пр. ↑

[2] Има се предвид английския крал Георг. — Б.пр. ↑

ВТОРИ ЙОНА^[1] В СРЕДИЗЕМНО МОРЕ. МЮНХАУЗЕН СПАСЯВА ЖИВОТА СИ С ЕДИН ШОТЛАНДСКИ ТАНЦ. ВЪЗКРЕСЕНИЕ НА БАРОНА НА СЪЩОТО МЯСТО. ПРИ КОНСТАНТИНОПОЛ ТОЙ СВАЛЯ С ИЗСТРЕЛ ЕДИН ВЪЗДУШЕН БАЛОН. ПОДРОБНОСТИ ЗА ЛИЧНОСТТА, КОЯТО Е БИЛА ПРИВЪРЗАНА ЗА НЕГО.

Веднъж в Средиземно море животът ми бе изложен на голяма опасност. Беше летен следобед, къпех се в приятното море недалеч от Марсилия, когато забелязах, че срещу мен с най-голяма бързина плува огромна риба, раззинала широко уста. Време за губене нямаше, а и да се спасявам с бягство бе невъзможно. Незабавно се свих на колкото може по-малко кълбо, като подвих колене и притиснах плътно ръце до тялото си. В тази поза се шмугнах в устата на чудовището, минах, без да се закача, между челюстите му и се озовах в корема. Там прекарах известно време в пълен мрак, но пък ми бе уютно и топло. Тъй като лека-полека почнах да натежавам в стомаха му, животното на драго сърце би се отървало от мен. А аз, понеже ми беше доста широчко, се разлудувах и със скачане и провикване му изиграх няколко номера. Но, изглежда, нищо не му бе така неприятно, както бързото движение на краката ми, когато се опитвах да играя един шотландски танц. Рибата изрева страхотно и вдигна почти отвесно половината си тяло над водата. Тогава именно я забелязали моряците от един италиански търговски кораб, който минавал наблизо. Запратили харпуните и само за няколко минути я довършили. Щом я извлякоха на борда, аз чух гласовете на моряците: съветваха се как да разрежат животното, за да добият от него най-хубавото качество мас. И понеже разбирах италиански, обхвана ме неописуем страх, че ножовете им могат да разрежат и мене. Затова се наместих колкото бе възможно по към средата на корема, представях си, че ще започнат да режат от крайниците. И щом се провидя ивица светлина, аз се провикнах колко ми е приятно да се запозная с господата и с тяхна помощ да бъда избавен от това положение, в което почти щях да се задуша. Невъзможно е да се разкаже достатъчно правдиво учудването, изписано по всички лица, когато чуха човешки глас от търбуха на рибата. Удивлението нарасна още повече, когато видяха да излиза оттам в целия си ръст един гол мъж. Накратко, господа, разказах им цялата случка така, както я разказвам сега на вас, и те, разбира се, щяха да изпадат от изненада.

След като похапнах и посрѣбнах, за да се подкрепя, скочих във водата да се изкъпя и заплувах към дрехите си, които намерих на брега така, както ги бях оставил. Доколкото бе възможно да пресметна, бил съм затворен в стомаха на това животно приблизително три и половина часа.

Докато още бях на турска служба, често се развличах в една увеселителна лодка по Мраморно море, откъдето се разкрива най-прекрасната гледка към цял Константинопол, заедно със сарая на великия султан. Една сутрин, когато се наслаждавах на хубостта и ведростта на небето, забелязах някакъв предмет, кръгъл, голям колкото билиардна топка, от която надолу висеше още нещо. Грабнах веднага най-хубавата си и дългобойна пушка, без която никога не излизам и ако е възможно, не тръгвам на път. Заредих я с един патрон и стрелях срещу кръглото нещо във въздуха. Нахалост! Повторих изстрела, но пак отиде на вятъра. Едва при третия изстрел пробих дупка от едната страна и свалих кръглото нещо. Представете си учудването ми, когато недалеч от моята лодка се спусна хубавичка позлатена каляска, закачена за огромен балон, по-голям от най-голямото черковно кубе. В каляската седеше един мъж. Там имаше и половин овен, който ми се видя опечен. Щом се посъвзех от първоначалното си смайване, затворих с моите хора плътен кръг около странната група. От джобовите на човека, който приличаше на французин — и действително се оказа такъв, висяха няколко разкошни верижки за часовник с украшения, на които, както ми се стори, бяха изобразени високопоставени мъже и жени. На всяка петлица на сакото му бе окачен по един златен медал най-малко за сто дуката, на всеки пръст имаше по един скъп пръстен с брилянти. Джобовите на сакото му бяха натежали чак до земята от кесии със злато. Боже мой, помислих си, тоя човек трябва да има необикновено важни заслуги към човечеството, за да могат високопоставените господа и дами, въпреки скъперничеството си, да го отрупат в днешно време с толкова подаръци. Защото това, изглежда, бяха подаръци. И все пак в момента той се чувстваше твърде зле от падането и не можеше да пророни и дума. Но след някое време се посъвзе:

— Нямам достатъчно познания сам да измисля такъв въздушен балон — каза той, — но притежавам удивителна смелост за скокове и майсторство във въздухоплаването. Те ми позволиха да се кача на него и многократно да се издигам нагоре. Преди около седем или осем дни — не си спомням точно — се издигнах над нос Корнеул в Англия и взех със себе си един овен, за да мога горе да направя някои фокуси

пред очите на многохилядните зяпачи. За зла беда вятърът се обърна десетина минути след като се бях издигнал и вместо да ме тласка към Екзетер, където възнамерявах да се приземя, ме отвя далеч в открито море. Над него през цялото време се носих на необозрима височина.

Добре стана, че не стигнах до моите фокуси с овена и не го хвърлих долу. Защото на третия ден от издигането гладът почна така да ме мъчи, че се видях принуден да го заколя. Тогава летях безкрайно високо над месечината и след шестнадесетчасово още по-голямо издигане най-сетне стигнах толкова близо до слънцето, че то ми опърли веждите. Закланията овен, който бях одрал, нагласих на онова място, което се нагриваше най-силно и където балонът не хвърляше сянка. Така за около три-четвърти час овенът се опече хубаво. От това печено месо живях горе през цялото време.

На това място моят човек замлъкна и като че потъна в съзерцание на околността. След като му казах, че сградата пред нас е сараят на великия султан в Константинопол, той остана слисан — предполагал, че се намира на съвсем друго място.

— Причината за дългия ми полет бе — заключи той най-сетне, — че ми се скъса една връв, прикрепена за един клапан на балона. Той служеше да изпуска навън лесно възпламенимия въздух. Ако не бяхте стреляли срещу балона и изстрелът не бе го продупчил, той навярно щеше да се носи между небето и земята чак до деня на Страшния съд.

След тия думи щедрият човек подари малката карета на моя кормчия, който стоеше отзад на кормилото. Печеното овнешко месо хвърли в морето. А въздушният балон се разби на парчета поради повредата, която му бях нанесъл.

[1] Йона — пророк, преследван заради непокорството си от Бога — според Стария завет, погълнат от риба и сетне по Божия повеля отново изплют на брега. — Б.пр. ↑

БАРОНЪТ ОТИВА ПОСЛАНИК ВЪВ ВЕЛИКИЯ ГРАД КАЙРО. ВЗЕМА НА СЛУЖБА НЕКОЛЦИНА СПОСОБНИ ПОМОЩНИЦИ: ЕДИН БЪРЗОХОДЕЦ, ЕДИН ПОДСЛУШВАЙ, ЕДИН СТРЕЛЕЦ, ЕДИН ОПЪВАЧ, ЕДИН ДУХАЧ. СЛЕД КАТО ИЗПЪЛНЯВА ЗАДАЧАТА СИ, СЕ ВРЪЩА ОТ КАЙРО ПО НИЛ, КОЙТО ПРИИЖДА И ГО ИЗХВЪРЛЯ ЗАЕДНО С ЛОДКАТА МУ НА ЕДНО БАДЕМОВО ДЪРВО. СТЫПВА ОТНОВО НА СУША И ПОЕМА ОБРАТНИЯ ПЪТ ЗА КОНСТАНТИНОПОЛ. ВЕЛИКИЯТ СУЛТАН ГО ВЪВЕЖДА В ХАРЕМА СИ И МУ ПОЗВОЛЯВА ДА СИ ИЗБЕРЕ КАКВОТО МУ ДУША ИСКА.

Тъй като имаме време да изпием още една бутилка, господа, искам да ви разкажа и друга странна случка, която преживях няколко месеца преди последното ми завръщане в Европа.

Великият господар, комуто бях представен от царските римски и руски посланици, а също така и от френския, се спря на мен и ми възложи една много важна работа в град Кайро. Тя беше от такова естество, че трябваше да остане в тайна за вечни времена.

Потеглих по суша тържествено, с многобройна свита. По пътя ми се представи възможност да увеличи броя на слугите си с неколцина много полезни помощници. Трябва да съм бил на няколко мили от Константинопол, когато видях един дребен слаб човечец да тича с голяма скорост напърно през полето, макар че имаше на всеки крак по една оловна тежест от около петдесет фунта^[1]. Учуден от тая гледка, го повиках и запитах:

— Какъде си се забързал така, приятелю? И защо затрудняваш бягането си с такава тежест?

— От половин час тичам, тръгнал съм от Виена — отвърна бързоходецът, — досега бях на служба при едни знатни господа и днес ме уволниха. Тръгнал съм за Константинопол, там да си подиря работа. Тежестите на краката си съм прикрепил да намаля малко бързината, която сега не ми е нужна. Защото моят наставник обичаше често да казва: *Moderata durant* (Дълго живее оня, който живее бавно).

Хареса ми този човек. Запитах го не иска ли да постъпи на служба при мен и той се съгласи. Продължихме пътя си по-нататък, прекосихме доста градове и страни. Недалеч от пътя на един хубав тревист синор лежеше момък, сякаш бе заспал. Но той не спеше, а беше долепил внимателно ухото си до тревата, като че ли искаше да подслушва жителите на долната земя.

— Хей, приятелю, какво слушаш там?

— Като няма какво да правя, слушам как расте тревата.

— Е, и чуваш ли я?

— О, какво по-лесно от това.

— Тогава ела на служба при мен, приятелю, не се знае какво ще има за слушане някой ден.

Момъкът скокна и ме последва с готовност. По-нататък видяхме един ловец. Той стоеше на малък хълм и стреляше с пушката си в синьото небе.

— Наслука, ловецо! Само че по какво стреляш? Аз не виждам горе нищо, освен синята далечина?

— О, аз само опитвам тази нова пушка, модел Кухенройтерови^[2]. Там, наврѣх кулата на катедралата в Страсбург, бе кацнало врабче. Тѣкмо него свалих сега.

Който познава моята страст към това благородно занимание — лова и стрелбата, няма да се учуди, че тозчас прегърнах буйно тоя ненадминат стрелец. А че не пестих обещанията си, за да привлека и него на служба, това вече се разбира от само себе си.

И така, ние продължихме пътя си през не един град и не една страна, докато най-сетне стигнахме до Ливанската планина. Точно там

пред голяма кедрова гора стоеше едър, набит мъжага и дърпаше едно въже, с което бе опасал цялата гора.

— Хей, приятелю! Какво теглиш? — запитах го.

— О, трябва ми греди, а съм забравил брадвата си вкъщи. Та съм принуден да си помогна, както мога.

След тези думи той с едно дръпване измъкна цялата гора, разстлала се на около квадратна миля, сякаш бе тръстиков сноп. С очите си го видях. Как постъпих — можете да отгатнете сами. Не бих изпуснал тоя момък, дори това да ми струваше и цялата заплата на посланик. А когато най-сетне стъпих на египетска земя, се разрази такава страшна буря, че се уплаших да не би тя да вдигне всичко — коли, коне и свита — и да ни понесе във въздуха. От лявата страна на пътя ни бяха наредени седем вятърни мелници, чиито крила се въртяха около осите си така бързо, както вретеното под хурката на най-сръчната предачка. Недалеч от тях от дясната страна на пътя стоеше едър като сър Джон Фалстаф^[3] мъжага и затискаше с единия показалец дясната си ноздра. Щом забеляза, че сме в беда и вихрушката ни е завъртяла, той се извърна с лице към нас и почтително свали шапката си като мускетар пред своя повелител. Вятърът отведнъж утихна и седемте вятърни мелници мигом спряха. Удивен от това явление, което изглеждаше неестествено и загадъчно, аз се провикнах:

— Хей, човече, какво означава това? Дяволът ли се е вселил в теб или ти самият си дявол?

— Моля за прошка, Ваше високоблагородие — отговори ми непознатият, — правя само малко вятър за моя господар, воденичаря. И за да не издухам из основи седемте вятърни мелници, трябваше да затискам едната си ноздра.

„Ах, какъв неоценим екземпляр — помислих си аз. — Тоя момък може да ти свърши работа, когато някога се върнеш у дома си и не ти стига въздух да разкажеш за всичките чудни неща, които си срещнал при пътешествията по суша и море.“ Така че ние скоро се споразумяхме. Човекът, който създаваше вятър, заряза своите мелници и тръгна с мен.

След като изпълних поръчението си в славния град Кайро, наумих си да разпусна цялата си безполезна свита, с изключение на новоприетите помощници, и да се завърна с тях като обикновено лице, което има само частните си задължения. Тъй като времето беше

великолепно и прочутата река Нил неописуемо привлекателна, изкуших се да наема една лодка и до Александрия да плаваме по вода. До третия ден всичко вървеше отлично. Вие, господа, неведнъж сте чували за ежегодните наводнения в долината на река Нил. На третия ден Нил започна да набъбва неимоверно и на следващия цялата долина отляво и отдясно на разстояние много мили бе наводнена. Подир залез-слънце на петия ден моята лодка изведнъж се заплете в нещо, което аз взех за клони и храсталак. Но на другата сутрин, щом се развидели, се видях заобиколен от всички страни с бадемови дървета. Плодовете им бяха напълно узрели и чудесни на вкус. Когато хвърлихме отвеса, стана ясно, че се намираме най-малко на 60 стъпки над речното дъно, а не можехме да мръднем нито напред, нито назад. Към осем или девет часа сутринта, доколкото можех да определя според това колко високо се бе издигнало слънцето, внезапно задуха вятър, който наклони лодката ни така, че тя съвсем полегна на една страна. В нея нахлу вода, тя потъна и задълго аз нито чувах, нито виждах нещо. За щастие всички — осем възрастни мъже и две момчета, можахме да се спасим. Просто се хванахме за дърветата, чиито клони ни удържаха, но лодката не можаха. В това положение прекарахме три седмици и три дни, като се хранехме само с бадеми. Че не ни липсваше и пиене, се разбира от само себе си.

На двадесет и втория ден, откакто ни бе сполетяло нещастieto, водата започна да спада така бързо, както се бе покачила. И на двадесет и шестия можахме да стъпим отново на terra firma^[4]. Първия предмет, който забелязахме и на който се зарадвахме, беше нашата лодка. Тя се намираше твърде далеч от мястото, където беше потънала. След като изсушихме на слънце дрехите, които ни бяха нужни, взехме със себе си най-необходимото от запаса, който бяхме натоварили в лодката на тръгване, и поехме да търсим отново пътя, който бяхме загубили. С най-точни пресмятания установих, че сме били изтласкани на около сто и петдесет мили от градини и бранища. Подир седем дни стигнахме реката, която отново се бе прибрала в коритото си, и разказахме за своето приключение на един бей. Той беше много любезен, даде ни всичко, от което се нуждаехме, и ни препрати по-нататък с една от собствените си лодки. След около шест дни пристигнахме в Александрия, откъдето пък се качихме на кораб за Константинопол. Султанът ме прие извънредно милостиво и ме

удостои с честта да разгледам харема му, където Негова светлост сам ме въведе. И благоволи да ми предложи най-различни дами, включително и жените си, от които можех да си избирам за собствено удоволствие.

Но аз нямам навик да се хваля с любовните си приключения и затова желая на всички ви, господа, приятна почивка.

[1] Единица за тегло, равна на 453,6 грама. — Б.пр. ↑

[2] Йохан Андреас и Йохан Якоб Кухенройтер са били оръжейни майстори. По онова време техните пушки са били технически най-усъвършенствани. — Б.пр. ↑

[3] Позната комична фигура на актьор, въведена в литературата от Шекспир. — Б.пр. ↑

[4] Твърда земя (лат.). — Б.пр. ↑

КОМПАНИЯТА УБЕЖДАВА БАРОНА ДА РАЗКАЖЕ ОЩЕ НЯКОИ ИСТОРИИ ЗА СВОИТЕ СЛУГИ. ОПИСАНИЕ НА ТРАПЕЗАТА НА ВЕЛИКИЯ СУЛТАН. БАРОНЪТ ИЗПИВА СЪС СУЛТАНА ПРИ ЗАТВОРЕНИ ВРАТИ БУТИЛКА ТОКАЙСКО ВИНО, КОЕТО МНОГО РАЗВЕСЕЛЯВА. СПОР С ВЕЛИКИЯ ВЛАДЕТЕЛ ЗА КАЧЕСТВАТА НА ДОБРОТО ВИНО И ПОСЛЕДВАЛИЯТ ОБЛОГ. ЗАПИСКА НА БАРОНА ДО КРАЛИЦА МАРИЯ ТЕРЕЗИЯ. ГЕРОЙСТВАТА НА БЪРЗОХОДЕЦА, НА ПОДСЛУШВАНА, НА СТРЕЛЕЦА. ВЕЛИКИЯТ СУЛТАН НАРЕЖДА ДА СЕ ИЗПЛАТИ ОБЛОГЪТ. ГЕРОЙСТВОТО НА ОПЪВАНА. РАЗКАЯНИЕ ОБЗЕМА ВЕЛИКИЯ СУЛТАН. ГЕРОЙСТВОТО НА ДУХАЧА. БАРОНЪТ ПРИСТИГА, ТЕЖКО НАТОВАРЕН, В ИТАЛИЯ, КЪДЕТО ПРОСЯЦИ И РАЗБОЙНИЦИ ГО ОБИРАТ. ТОЙ НАПУСКА КОМПАНИЯТА.

След като приключи разказа за пътуването си до Египет, баронът се нагани да напусне компанията и да отиде да спи, но тъкмо в тоя момент спомена за харема на великия султан и вече разсеяните слушатели се съсредоточиха. Много им се искаше да чуят още нещо за харема. Баронът никак не се поддаваше на изкушението и в същото време не искаше да отблъсква изцяло желанията на ободрените слушатели, които го затрупаха с молби. Затова реши да разкаже още няколко историйки за своите необикновени слуги. И така, той продължи:

След моето пътуване до Египет бях поставен много добре при великия султан. Негова светлост господарят не можеше без мене и всеки обяд и вечер ме канеше на трапезата си. Трябва да призная, че турският султан има най-добрата кухня измежду всички владетели на земята. Но това се отнася само за ястията, не и за питиетата. Както навярно ви е известно, Мохамед е забранил на своите последователи да пият вино. Ето защо, който седне на турска трапеза, е принуден да се лиши от благословената течност. Но онова, което не може да се върши открито, нерядко става тайно. И независимо от забраната на Корана, мнозина турци познават не по-зле от добрите германски пиячи сладостта на хубавото вино. Такъв бе случаят и с Негово величество турския султан. На общата трапеза, където обикновено присъстваше великият везир или мюфтията, който преди хранене прочиташе молитвата „Всички очи към теб са обърнати“, а след това — „Благодарим ти“, за вино не се споменаваха и думичка. Но след като се вдигнеше трапезата, обикновено бутилчица хубаво вино очакваше Негова светлост в покоите му. След като се затворихме насаме, той извади от един шкаф бутилка и каза:

— Мюнхаузен, зная, че вие, християните, разбирате от хубаво вино. Ето тук имам още една бутилка токайско. Такова тънко вино не сте пили в живота си.

При тия думи Негово величество наля на мен и на себе си и се чукнахме.

— Е, какво ще кажете? Не е ли отлично?

— Хубаво е винцето, Ваше Величество, но с Ваше позволение ще кажа, че във Виена при блаженопочившия император Карл VI пих едно вино, много по-хубаво от това. Него би трябвало да опитате, Ваше Величество.

— Приятелю Мюнхаузен, няма да скърша думата ви. Но не е възможно да се намери по-хубаво токайско от моето. Ами че аз съм получил тая единствена бутилка от един унгарски благородник като някаква голяма рядкост.

— Поизлъгал Ви е, Ваше Величество, пошегувал се е. От токайско до токайско има огромна разлика. Господа унгарците не се хвърлят на много скъпи подаръци. На какво да сторим облог, че след един час ще ви доставя направо от императорската изба във Виена бутилка токайско вино, което има съвсем друг вкус?

— Мюнхаузен, струва ми се, че бръцолевите празни приказки.

— Не приказвам празни приказки. Направо от императорската изба от Виена ще ви доставя след час бутилка токайско, съвсем различно от този киселак.

— Мюнхаузен, Мюнхаузен, вие се шегувате с мен, но аз няма да разреша. Наистина съм ви смятал за крайно честен мъж, но сега почти почвам да си мисля, че ме лъготите.

— О, съвсем не лъжа, нито преувеличавам, Ваше Величество. Изпитанието ще покаже. Ако не удържа на думата си, тъй като съм най-върлият противник на всякакви преувеличения, тогава Ваше величество може да заповяда да отрежат главата ми. Само че моята глава не струва кош слама. Какво залагате Вие насреца?

— Тъй да бъде! Ако бутилката токайско я няма тук точно когато удари четири, това ще ви струва главата, и то без никаква милост. Защото не обичам да ме поднасят дори и най-добрите ми приятели. Но ако удържите обещанието си, тогава вземете от съкровищницата ми толкова злато, сребро, бисери и скъпоценни камъни, колкото може да отнесе най-силният човек.

— Това е вече приятно за ухото — отвърнах аз, поисках веднага перо и мастило и написах на императрица Мария Терезия следното:

„Ваше Величество, като наследница на империята вие безспорно сте наследили и избата на Вашия покоен баща. Смея да Ви помоля да предадете на приносителя на настоящото писмо една бутилка от токайското, което тъй често съм пил с Вашия татко. Само че от най-хубавото! Защото става дума за един облог. Ползвам се от случая да Ви поднеса своите уверения, че съм готов да Ви служа където и с каквото мога и Ви оставам верен до гроб.“

Това писмо предадох веднага на моя бързоходец, без да го запечатвам, тъй като беше вече три часът и пет минути. Той свали тежестите от краката си и тозчас хукна към Виена. През това време, докато чакахме по-доброто вино, двамата със султана изпихме остатъка от неговата бутилка. Часът удари три и четвърт, три и половина, четири без четвърт, а бързоходецът нито се чуваше, нито се задаваше. Да си призная, малко по малко почна да ми се стяга сърцето.

Защото ми се струваше, че Негово величество вече попоглеждаше към връвчицата на звънеца, като че ли искаше да я дръпне и да повика палача.

Наистина получих разрешение да се поразтъпча из градината, за да подишам малко чист въздух, само че ме последваха неколцина слуги, които не ме изпускаха из очи. Изпълнен със страх, когато стрелката показваше вече четири без пет, изпратих да повикат бързо моите помощници подслушвача и стрелеца. Те дойдоха веднага и подслушвачът се просна на земята, за да чуе не идва ли най-сетне моят бързоходец. За най-голям мой ужас той ми съобщи, че хитрецът е заспал дълбоко, само че някъде далеч отгук, и хърка колкото сила има. Моят храбър стрелец, щом чу това, изтича до една висока тераса и след като се повдигна на пръсти, извика задъхано:

— Кълна се в спасението на душата си! Ленивецът се е изтегнал под един дъб край Белград и бутилката е до него. Почакайте, сега ще го погъделичкам малко.

И след тия думи той се прицели с пушката си и гръмна в короната на дървото. Град от жълди, клонки и листа се посипал върху спящия. Той се събудил и уплашен, че е проспал много време, скочил пъргаво на крака и се разбързал така, че пристигна пред кабинета на султана с бутилката и собственоръчно написаната записка от Мария Терезия точно половин минута преди четири часа. Каква наслада беше! Ама как сърбаше винцето и мляскаше лакомият султан!

— Мюнхаузен — заговори той, — не бива да ми се сърдите, ако запазя тази бутилка само за себе си. Вие сте в по-добри отношения с Виена от мен и ще съумеете да си доставите друга.

При тези думи султанът заключи бутилката в шкафа си, пусна ключа в джоба на шалварите си и нареди да повикат пазителя на съкровищницата.

О, колко приятна бе за ухото ми неговата заповед!

— Сега трябва да ви изплатя облога. Слушай — обърна се той към пазителя на съкровищницата, който бе влязъл в кабинета, — позволи на моя приятел Мюнхаузен да вземе от моите съкровища толкова, колкото може да изнесе най-силният човек на света.

Пазителят на съкровищата се поклони доземи на повелителя си. Великият султан стисна сърдечно ръката ми и освободи и двамата ни.

Както можете да си представите, господа, аз не се бавих нито миг, за да се възползвам от даденото разрешение. Повиках моя опъвач да дойде с дългите си конопени въжета и се упътих към съкровищницата.

Едва ли ще пожелаете да вземете онова, което остана, след като моят великан навърза и вдигна на гърба си вързоп. Забързах заедно с плякката си направо към пристанището, наех там най-големия товарен кораб, който можеше да се намери, и заповядах по-скоро да вдигат платната. Така заедно с всичките си слуги отплавах, добре натоварен, за да отнеса на безопасно място съкровището си, докато не ни е застигнала беда. Но онова, от което се страхувах, стана. Пазителят на съкровищницата бе оставил вратите ѝ отворени — то се знае, вече не беше и необходимо да ги заключва, и се бе спуснал презглава при великия султан, за да му съобщи как съм се възползвал до крайност от неговото позволение. Султанът останал като гръмнат. Разкажал се, макар и късно, за своята прибързаност. Заповядал веднага на великия адмирал да тръгне бързо по дирите ми с цялата флота, за да ми покаже, че не сме се обзаложили така.

Още преди да изляза на две мили в открито море, забелязах, че цялата турска морска флота с опънати платна ме преследва и трябва да си призная, че главата ми, едва избистрена, започна отново да се размътва. Но се сетих, че духачът ми е подръка.

— Не се плашете, господарю! — каза той.

И след тия думи отиде на задната палуба на кораба, така че едната му ноздра да е обърната към турския военен флот, а другата — към нашия кораб. И започна с такава сила да духа, че флотата бе изтласкана с разбити мачти, с изпокъсани платна и въжета обратно чак до пристанището, а моят кораб пък само за няколко часа стигна благополучно в Италия.

Но не видях голяма полза от съкровището си. Защото в Италия просящите са толкова много и полицията е така слаба, че аз — може би защото нося прекалено добра душа — бях принуден да раздам по-голямата част от богатството си на бедняците, които по улиците молеха за милостиня. А всичко, което ми остана, попадна в ръцете на разбойници. Те ме нападнаха и ограбиха, когато пътувах за Рим по свещения път към Лорето. Едва ли тези господа са изпитали някакво угризение на съвестта. Защото плякката ми бе все още тъй

внушителна, че дори е една хилядна част от нея можеше да откупи пълно опрощение на греховете си не само цялата тази високопочтена компания, но и всичките ѝ наследници, та дори и потомците им. И то от най-високия сан в Рим.

А сега, господа, дойде времето ми за сън. Лека нощ!

И след като свърши своя разказ, баронът наистина не остана нито миг повече, а се изправи и напусна компанията в най-добро настроение. Но все пак обеща при пръв удобен случай да разкаже приключенията на баща си, а заедно с тях и други забележителни случки, към които слушателите му проявяваха живо любопитство.

ПРИВЪРЖЕНИК НА БАРОНА ПРОДЪЛЖАВА РАЗКАЗА ЗА ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА МЮНХАУЗЕН. НОВИ ИЗПИТАНИЯ ЗА СИЛАТА МУ. ВЕЛИКИЯТ СУЛТАН НАРЕЖДА ДА МУ ОТРЕЖАТ ГЛАВАТА. С ПОМОЩТА НА ЕДНА ОТ ЖЕНИТЕ НА СУЛТАНА ТОЙ СПАСЯВА ЖИВОТА СИ И ИЗБЯГВА ОТ КОНСТАНТИНОПОЛ.

След като изказа мнението си за забавните приключения, чути току-що от барона, един от неговите почитатели, придружавал го в пътуването му до Турция, спомена, че недалеч от Константинопол имало едно страшно голямо оръдие, което било описано като много интересно от барон Тот в новоизлезлите му „Мемоари“. Доколкото си спомням, той разказа следното: „Турците поставили един необикновено голям топ недалеч от града, в крепостта на брега на известната река Самоис. Целият излят от мед, той стрелял с мраморни гюлета, тежки най-малко по хиляда фунта.“ „Имах голямо желание — съобщава Тот — да стрелям поне веднъж с него, за да мога да проверя както трябва силата му. Всичко живо около мен трепереше, защото мислеше, че замъкът и градът ще се превърнат в куп развалини. Най-сетне, когато страхът понамаля, аз получих разрешение да гръмна с топа. За тази цел бяха необходими не по-малко от триста и трийсет фунта барут, а гюлето, както споменах, тежеше хиляда и сто фунта. Когато обслужващият топа се приближи с фитила, цялата тълпа, която ме обкръжаваше, се отдръпна колкото бе възможно по-надалеч. С голяма мъка склоних пашата, довтасал угрижен да се увери, че не го грози опасност. Дори сърцето на войника, който по моя заповед трябваше да подаде запаления фитил, заподскача от страх. Аз се прислоних зад една издатина на крепостната стена, дадох определения знак и усетих такъв тласък, като че ставаше земетресение. На огромно разстояние гюлето се разцепи на три части; те потънаха в морския пролив, изскочиха отново над водата и се блъснаха в отсрещните планини, като превърнаха водите по целия широк канал в кипяща пяна.“

Доколкото си спомням, господа, това е разказът на барон Тот за най-големия топ, познат на този свят. Когато двамата с господин Мюнхаузен посетихме онзи край, историята за стрелбата на барон Тот с огромния топ ни бе разказана като пример за изключителната храброст на господина. Моят благодетел, който не можеше никак да търпи да го превъзхожда един французин в каквото и да е, грабна топа, метна го на рамо и след като го намести, хвърли се в морето и заплува

с него към отсрещния бряг. Оттам му хрумна злощастната идея да запрати топа обратно на предишното му място. Казвам „злощастната“, защото тъкмо когато се засили да го хвърли, топът се изплъзна от ръката му и падна сред пролива, където лежи и до ден днешен и ще си лежи навярно до второ пришествие.

Всъщност, господа, точно с тази си постъпка господин баронът разсърди великия султан. Историята със съкровищата, на която той преди това приписваше гнева на султана, бе отдавна забравена. Защото великият султан събираше достатъчно големи данъци и отново бе напълнил хазната си. Тъкмо сега господин баронът пребиваваше за последен път в Турция по лична покана на султана, получена в Рим. И можеше още да си седи там, ако загубата на тоя прочут топ не бе разгневила до такава степен жестокия турски владетел, че той издаде неотменима заповед да бъде отрязана главата на барона. Но една всеизвестна жена на султана, на която баронът бе станал любимец, не само незабавно го предупреди за кръвожадното намерение на повелителя си, но и го скри в собствените си покои. Офицерът, на когото бе възложена екзекуцията, го търсеше със своите помощници навсякъде, но напразно. На другата нощ избягахме с един кораб, който заминаваше за Венеция, и благополучно се спасихме.

ПОДИР ДЪЛГО МЪЛЧАНИЕ БАРОНЪТ СЕ ПОЯВЯВА ОТНОВО И ПРОДЪЛЖАВА РАЗКАЗА СИ. ЗАМИНАВА ЗА ГИБРАЛТАР И ОТЕЛЪСКВА ТРИЙСЕТ И ШЕСТФУНТОВ СНАРЯД С ЕДИН ЧЕТИРИДЕСЕТ И ОСЕМФУНТОВ. НЕОБИКНОВЕНИЯТ ЕФЕКТ НА ДВАТА СНАРЯДА. НЕВИЖДАНО ОПУСТОШЕНИЕ, КОЕТО БАРОНЪТ НАНАСЯ В ЛАГЕРА НА ИСПАНЦИТЕ. КОЙ СПАСИ ГИБРАЛТАР?

Както лесно можете да се досетите, във всеки подходящ случай слушателите се обръщаха към барона с молба да продължи своите колкото поучителни, толкова и занимателни разкази. Обаче доста време молбите бяха отправяни напразно. Той имаше похвалния навик да не върши нищо, което не съответства на настроението му, и още по-похвалния — да не отстъпва от този принцип. Най-сетне дойде онази дългоочаквана вечер, когато една закачлива усмивка, с която изслушваше подканите на приятелите си, подсказа, че вече духът му е бодър и той ще откликне на желанието им.

— Conticuere omnes, intentique ora tenebant.^[1] — И разположен удобно на меката тапицирана софа, баронът подхвана: — По време на последната обсада на Гибралтар заминах с флотата, която под командата на лорд Родней отнасяше провизии в обсадената крепост. Искях да посетя моя стар приятел генерал Елиот, който си бе спечелил неувяхваща слава с отличната отбрана на крепостта.

След като поутихнаха първите изблици на радост, обичайни при среща на стари приятели, тръгнах с генерала да обходя крепостта, за да се запозная с положението на гарнизона и намеренията на противника. Бях си взел от Лондон чудесен далекоглед, купен от „Доналд“. С негова помощ забелязах, че неприятелят се готви да изстреля в крепостта точно към мястото, където бяхме, един трийсет и шестфунтов снаряд. Казах това на генерала, той също погледна през далекогледа и се убеди, че е истина. С негово разрешение аз веднага поисках да ми докарат от близката батарея един снаряд, тежък четиридесет и осем фунта, и го нагласих с такава точност, та бях напълно уверен, че ще постигна целта си. Що се отнася до артилерийски познания, без да се хваля, мога да кажа, че нямам равен на себе си.

Зорко следях неприятеля с най-остро око и в същия момент, когато там доближиха фитила до възпламенителния канал, аз дадох команда да доближат и нашия фитил. Двамата снаряда се сблъскаха със страшна сила някъде посред пътя и стана нещо неவிжданo. Неприятелският бе отхвърлен така стремително назад, че отнесе не

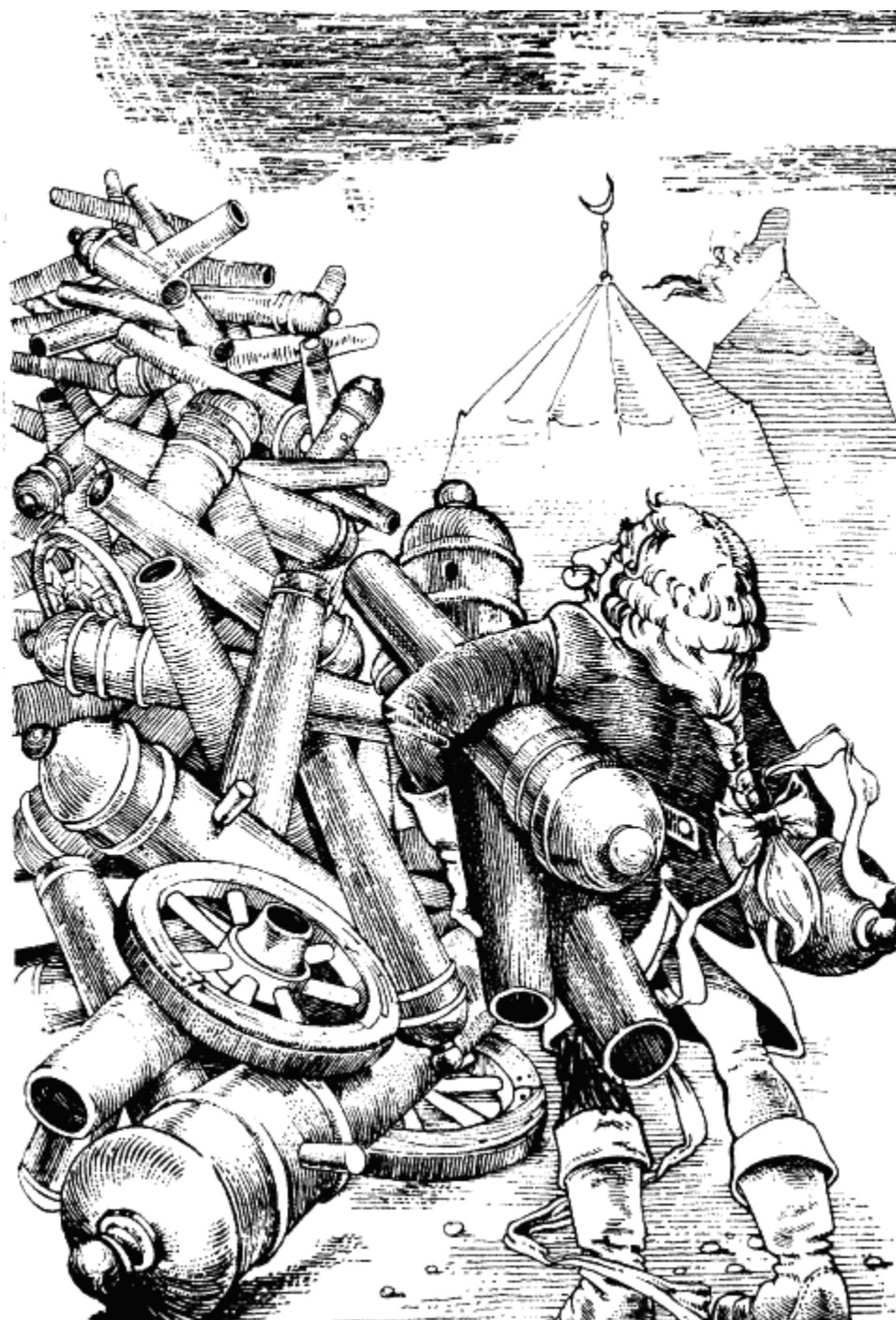
само главата на артилериста, който го бе изстрелял, но и главите на още шестнадесет войници, изпречили се на пътя му, бягайки към африканския бряг. И докато стигне северозападното крайбрежие на Африка, той профуча през главните мачти на три кораба, закотвени на една линия един подир друг. Продължи още около двеста английски мили навътре в страната, проби покрива на селска къщурка, изкърти няколкото все още останали зъби на една старица, заспала тъкмо по това време по гръб със зяпнала уста, и заседна в гърлото ѝ. След малко се завърна мъжът ѝ и се опита да извади снаряда, но тъй като му се стори невъзможно, бързо взе ново решение и го натика с дървен чук надолу към стомаха, откъдето той излезе сетне по естествен път. А нашият снаряд свърши отлична работа — не само отблъсна неприятелския, но и съгласно моето намерение, продължи пътя си, изтласка неприятелското оръдие, което току-що бе стреляло срещу нас от лафета, и го запрати към трюма на един кораб с такава сила, че моментално проби дъното му. През отвора нахлу вода и корабът потъна заедно с хиляда испански моряци и голям брой войници. Това, разбира се, бе изумително постижение, но аз съвсем не настоявам то да бъде приписано изцяло като моя заслуга. Наистина в ума ми се роди първото хрумване, но донякъде помогна и случайността. Например по-късно установих, че по недоглеждане в нашия четиридесет и осемфунтов снаряд е било вложено двойно количество барут и това обяснява необичайната му сила при отблъскването на неприятелския снаряд.

За тази изключителна победа генерал Елиот ми предложи офицерски пост. Но аз отказах и се задоволих само с благодарността, която той ми засвидетелства още същата вечер на трапезата по най-почтителен начин в присъствието на целия офицерски корпус.

Тъй като имам големи симпатии към англичаните, защото безспорно са благороден народ, реших твърдо в себе си да не напускам крепостта, докато не им направя още една услуга. Подходящ случай за това ми се представи след около три недели. Преоблякох се като католически свещеник и в един часа през нощта се измъкнах тайно от крепостта, преминах благополучно през неприятелските линии и се озовах в техния лагер. Отправих се към палатката, в която граф фон Артоа^[2] беше свикал главнокомандващия и много офицери, за да изработят план за нападение на крепостта на другия ден.

Маскировъчните дрехи ме правеха незабележим. Не ме зърна никой и можах необезпокояван да чуя това, което се говореше в палатката. Най-сетне всички се прибраха да спят и скоро видях, че целият лагер, дори и стражите, захъркаха дълбоко. Тогава започнах работата си. Вдигнах всичките им оръдия — над триста парчета от четиридесет и осем до двадесет и четирифунтови — от лафетите и ги запратих на три мили в морето. Понеже не ми помагаше никой, това бе най-тежката работа, която някога съм вършил. С изключение само на една друга, за която в мое отсъствие един от познатите ми е сметнал за добре, да ви разкаже. А именно как преплувах до отсрещния морски бряг с огромния турски топ, описан от барон Тот. Като свърших с оръдията, домъкнах всички лафети и коли наскреде лагера и за да предотвратя шума от тракането и звънтенето на колелетата, пренесох ги две по две под мишница. Натрупа се грамада, висока поне колкото скалите на Гибралтар. След това грабнах едно желязно парче от разцепен четиридесет и осемфунтов снаряд, ударих го в една кремъчна скала, намираща се на около двадесет стъпки в земята под една стена, строена още от арабите, запалих фитила и го хвърлих в купчината. Забравих да ви кажа, че най-отгоре на грамадата бях нахвърлял всичките военни коли и боеприпасите на неприятеля. Досетил се бях да сложа най-отдолу всичко, което гореше лесно, така че за миг купчината лумна с буен пламък. И за да отклоня от себе си всяко подозрение, пръв вдигнах тревога. Можете да си представите как целият лагер изпадна в почуда и паника. Всеобщо бе мнението, че стражите са били подкупени и че за да причинят това ужасно опустошаване, седем или осем полка в крепостта на противника са използвали артилерията си. В своята „История“ на тази прочута обсада господин Дринкватер споменава за огромните загуби, които са понесли неприятелите поради избухналият в лагера пожар. Но той няма, а и не би могъл да има и най-малка представа каква е причината за това. Понеже аз не разкрих никому как е станала работата, макар че само благодарение на извършеното от мен през тази нощ бе спасен Гибралтар. Не разказах нищо дори и на генерал Елиот. Граф фон Артоа, обзет от панически страх, побягна заедно с хората си. И без да спира никъде, на един дъх, продължи своя бяг цели четиринадесет дни, докато стигна чак до Париж. Страхът, обзел тия хора при вида на ужасния пожар, ги парализирал дотам, че

три месеца те не били в състояние да сложат в устата си нищо, а живели само от въздух.

[1] „Всички мълчаха и слушаха, без да откъсват очи“ — началото на една глава от „Енеида“ — най-голямото произведение на римския

поет Вергилий (70–19 г.пр.н.е.). — Б.пр. ↑

[2] Вероятно френският крал Карл (1757–1836), който преди това като граф фон Артоа е ръководил начинанията на забягналата зад граница френска аристокрация срещу френската революция. — Б.пр. ↑

БАРОНЪТ ЗАПОКИТВА ЕДНА БОМБА В ИСПАНСКИЯ ЛАГЕР И ОСВОБОЖДАВА ДВАМА ОФИЦЕРИ ОТ БЕСИЛОТО. ИСТОРИЯТА НА ИЗПОЛЗВАНАТА ПРАШКА. БЕГЛИ СВЕДЕНИЯ ЗА ЦАР ДАВИД, ЗА КРАЛИЦА ЕЛИЗАБЕТ И ЗА ШЕКСПИР. БАЩАТА НА БАРОНА ЯХА ЕДНО МОРСКО КОНЧЕ ОТ АНГЛИЯ ДО ХОЛАНДИЯ. НАЙ-СТАРИТЕ СЛЕДИ НА ФИЛАНТРОПСКИ ИНСТИТУТИ. НАЙ-НОВО ОСВЕТЛЕНИЕ ЗА РАЗМНОЖАВАНЕТО НА ОМАРИ, СТРИДИ, РАЦИ И ДРУГИ. ОПАСНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ РЕВНОСТТА.

Една сутрин, около два месеца след като бях направил тази услуга на обсадените, както закусвах с генерал Елиот, неочаквано през отворения прозорец на стаята влетя бомба и падна на масата. Генералът — така би постъпил почти всеки друг на негово място — тозчас побягна, а аз грабнах бомбата, преди да се е пръснала, и я отнесох на върха на скалата. Оттам съзрях доста голяма група хора върху един хълм на морския бряг, недалеч от противниковия лагер. Но с просто око не можех да разбера какво се канеха да правят. И така, взех телескопа си и с негова помощ видях, че двама от нашите офицери, с които бях прекарал заедно предишната вечер — единият генерал, а другият полковник, вмъкнали се посред нощ в неприятелския лагер като разузнавачи, сега бяха в ръцете на враговете. И те се готвеха да ги обесят. Разстоянието беше доста голямо, за да мога да хвърля дотам бомбата с ръка. За щастие се сетих, че нося в джоба си прашка като онази, с която някога Давид така успешно си бе послужил срещу великана Голиат. Положих бомбата в прашката си и я запокитих посред купчината хора. Тя попадна в целта, избухна и изби всички наоколо, с изключение на двамата английски офицери, които имаха щастие тъкмо в този момент да ги извикат при бесилката. Парче от гранатата отскочи и се удари в сандъка под бесилото така, че го прекатури. Щом усетиха твърда почва под краката си, нашите приятели се озърнаха да потърсят причината за този неочакван обрат и като видяха, че стражите, палачите и всички останали бяха загинали, се заеха да се освободят един друг от въжетата. Хукнаха към брега, скочиха в една испанска лодка и заставиха двамата лодкари да ги откарат до един от нашите кораби. След малко, тъкмо когато разказвах на генерал Елиот цялата случка, двамата пристигнаха и подир разменените приветствия отпразнувахме доста весело този паметен ден.

Вие, господа, както чета по очите ви, желаете да чуете как съм се сдобил с такова съкровище като моята прашка. Е, добре, ето как стои работата. Аз съм потомък на съпругата на Уриас^[1], с която, както е

известно, цар Давид се е намирал в най-тесни връзки. С течение на времето обаче, както става понякога, Негово величество започнал чувствително да охлаждава към графинята — тази титла ѝ била дадена още в първите три месеца след смъртта на мъжа ѝ. Веднъж те се спречкали по един много важен въпрос: на кое място е бил построен ковчегът на Ной и къде е заседнал след потопа. Моят родоначалник държал да бъде считан за голям познавач на древността, а графинята ръководела едно историческо дружество. На всичко отгоре Негово величество притежавал слабостите на почти всички малки хора — не можел да търпи каквото и да било възражение. А графинята носела слабостта на своя пол — искала да бъде права във всичко. С една дума последвала раздяла. Тя често го била слушала да говори за онази прашка като за някакво много голямо съкровище и намерила за разумно да я вземе със себе си, навярно за спомен. Но още преди да напусне пределите на страната му, липсата на прашката била забелязана и най-малко шестима мъже от личната охрана на царя се спуснали да я преследват. А в това време графинята така сръчно си служела със задигнатата прашка, че успяла да улучи един от преследвачите си, който може би е имал желание да се отличи със служебното си усърдие и затова малко изпреварил другите. Улучила го точно там, където и Голиат получил смъртната си контузия. Когато спътниците му видели как се строполил мъртъв на земята, след продължително и мъдро размишление счели за най-добре да съобщят за непредвиденото произшествие на съответното място. А пък графинята счела за най-уместно да продължи незабавно пътуването си към Египет, като сменяла непрестанно пощенските коне, понеже в тамошния двор я чакали много влиятелни приятели.

Още преди това трябваше да ви кажа, че от многото деца, които Негово величество благоволил да насътвори заедно с нея, при заминаването си тя отвела само един от синовете си, който ѝ бил любимец. Тъй като плодородният Египет му подарил още няколко братчета и сестричета, тя му оставила прочутата прашка със специално завещание. От него именно по права линия тя достигна най-сетне до мен.

Един от нейните притежатели, мой прапрадядо, живял преди около двеста и петдесет години, при едно свое посещение в Англия се запознал с някакъв поет, в чиито писания по най-недостоеен начин

бракониерстват както англичани, така и немци. Той не бил нищо повече от един плагиат, един още по-голям бракониер и се казвал Шекспир. Този поет понякога заемал от него прашката и избивал с нея толкова много от дивеча на Томас Луцис, че едва се отървал да не го сполети съдбата на моите двама приятели от Гибралтар. Бедният човек бил хвърлен в затвора и моят пралядо успял да издейства освобождаването му по много интересен начин. Както знаете, кралица Елизабет, която управлявала по онова време, през последните си години се преситила и от самата себе си. Обличане, събличане, ядене, пиене и още някои други „свещенодействия“, които не е необходимо да споменавам, превърнали живота ѝ в непоносимо тегло. Моят пралядо ѝ предоставил възможността да извършва всичко това съобразно нейните капризи със или без заместник. И какво смятате, че измолил от нея срещу несравнимото постижение на свойто магическо изкуство? Свободата на Шекспир! Кралицата не могла да го убеди да поиска нищо повече от това. Честният мъж така обикнал големия поет, че бил готов да отстъпи от собствените си предопределени му дни, за да удължи живота на приятеля си. Междувпрочем, господа, мога да ви уверя, че методът на кралица Елизабет да живее съвсем без храна, колкото и да е бил оригинален, не намерил поддръжка у нейните поданици и най-малко пък у лапачите на бифтеци^[2], както ги наричат обикновено и до ден днешен. Пък и тя самата не издържала на своя нов начин на живот повече от осем и половина години.

Баща ми, от когото наследих прашката малко преди да предприема пътуването си до Гибралтар, ми разказа следната старинна история, която и приятелите му бяха чували често от него. В истинността ѝ не ще се усъмни никой, който е познавал моя честен старец:

„През време на пътуванията си се спирах — разказваше той — за по-дълго време в Англия и най-напред отивах да се разходя по брега, недалеч от Харвич. Веднъж срещу мен изневиделица връхлетя разярено и зло диво морско конче. В себе си нямах никакво друго оръжие, освен прашката и метнах с нея така сръчно две камъчета срещу животното, че го улчих в главата и избих и двете му очи. След това го яхнах и го подкарах през морето. В същия миг, в който загуби зрението си, изчезна и неговата буйност и то стана от кротко покотко. Надянах му прашката вместо юзда и си го яхах удобно и леко

през океана. За по-малко от три часа стигнахме отсрещния бряг, а това значи, че бяхме изминали едно разстояние от около трийсет морски мили. В Хелвецлюис продадох кончето за седемстотин дуката на собственика на странноприемницата «При трите чашки», той започна да го показва на посетителите си срещу пари като извънредно рядко животно и печелеше добре. Днес изображението на кончето, нарисувано от натура, може да се види у Буфон^[3]. Странно бе моето пътешествие — продължи баща ми, — но още по-необикновени бяха наблюденията и откритията, които направих през това време.

Животното, което бях яхнал, не плуваше, а бягаше с необикновена бързина по дъното на океана. Така то подплашваше милиони риби, които никак не приличаха на онези, които познавахме. На едни главите се намираха в средата на тялото им, а на други — на края на опашката. Едни се бяха насъбрали в огромен кръг и пееха в хор неописуемо хубаво; други си построяваха само от вода най-разкошни прозрачни сгради с огромни колони околоръст. А вътре в тях сияеше и играеше в най-приятни багри, в най-прелестни вълнообразни движения една материя, която аз не мога да определя другояче освен като пламък. Различни зали в тези сгради бяха обзаведени най-уютно и удобно за любовните танци на рибите; в други се очакваха и отглеждаха нежните личинки; а редица просторни салони бяха определени за възпитание на подрастващото рибешко поколение. Всичко, което се наблюдаваше тук — защото вътрешната страна естествено разбирах колкото песента на пойните птички или разговорите на щурците — имаше натрапващата се прилика с нещо, което бях виждал навремето в така наречените филантропни^[4] заведения. Забелязах такива порядки, които със сигурност ме карат да вярвам, че някой от техните създатели трябва да е извършил поне едно пътуване, подобно на моите, и да е почерпил идеите си от морето, а не да си ги е изсмукал от пръстите. Впрочем от малкото, което ви казах, вие сте се убедили, че някои неща са останали неоползотворени. Но нека да продължа разказа си.

По едно време минах през някаква грамадна планинска верига, висока горе-долу колкото Алпите. По скалите растяха най-разнообразни многобройни високи дървета. По тях се бяха налепили множество стриди, скариди, раковини, омари, раци, морски охлюви. Понякога само един от тях можеше да запълни товарна кола, а най-

малкият трябваше да бъде мъкнат от носач. Всички подобни животинки, които морето изхвърля на брега и пазарът ни предлага, са само нищожна част от онова, което водата откъртва от клоните, тъй както вятърът отбрулва дребните незрели плодове от земните дървета. Дърветата с омарите изглеждаха най-плодовити, а раковите и мидените бяха най-големи. Малките морски охлюви бяха налепени по дребните храсталаци, които растяха около дънерите на дърветата със стриди и пълзяха нагоре подобно на бръшлян около стъблото на дъб. Наблюдавах странното положение на един потънал параход. Стори ми се, че той ще да се бе блъснал в остър подводен риф, който се намираше малко под повърхността на водата и при потъването си се бе обърнал. И се бе сгромолясал върху едно голямо дърво така, че бе откъртил много омари, които бяха нападали върху друго, обсипано с раци дърво, порасло на по-голяма дълбочина. И тъй като по всяка вероятност това ще да се е случило през пролетта, когато омарите са били още съвсем млади, те бяха се кръстосали с раците и така бе произлязъл нов хибрид, подобен и на двата вида.

Аз се опитах да си отнеса поне един екземпляр, но, от една страна, това ми се стори не дотам лесно, а, от друга — моят «пегас» не пожела да се спре. Освен това вече бях изминал повече от половината път и се намирах в една долина най-малко на петстотин стъпки под морската повърхност, където постепенно започнах да чувствам липсата на въздух като нещо не дотам приятно. Впрочем моето положение и в друг смисъл не бе от най-приятните. От време на време срещях огромни риби, които, доколкото можех да съдя по хищно зяпналите им челюсти, бяха готови да ни погълнат и двамата. Но моят беден Росинант бе сляп и единствено благодарение на внимателното ми управляване се спасявахме от човеколюбивите намерения на изгладнелите екземпляри. И тъй аз галопирах силно, стремейки се час по-скоро да стигна сушата. Когато вече бях доста близо до холандския бряг и главата ми се намираше на не повече от двадесет метра под водата, стори ми се, че виждам пред себе си на пясъчното дъно човешко тяло — фигура в женски одеяния. У нея сякаш се забелязваха някакви признаци на живот. Щом се приближих, наистина видях, че тя си помръдваше ръката. Извлякох жената на брега, както се извлича удавница. Макар че по онова време изкуството да се съживяват мъртъвци не беше напреднало, както в наши дни, когато на вратата на

всяка селска кръчма ще намерите указания как се съживяват удавници, все пак умните и неуморни усилия на един тамошен аптекар успяха да разпалят малката искрица живот, тлееща у тази жена. Тя се оказа нежната половинка на един мъж, който командвал кораб за Хелвецлюис и малко преди това отплавал с него от пристанището. За нещастие в бързането си той повел друга, вместо собствената си жена. Този факт веднага бил съобщен на жена му от една зорка пазителка на домашното огнище и тъй като съпругата била твърдо убедена, че правата на брачното ложе са еднакво валидни както на суша, така и по море, тя, бясна от ревност, го последвала в открита лодка. Щом се озовала на кораба му, след предизвикания кратък, неподлежащ на превеждане разговор, направила опит по такъв убедителен начин да отстрани съперницата си, че любимият ѝ съпруг счел за най-мъдро да отстъпи няколко крачки. Печалната последица от всичко това била, че вместо да остави отпечатък върху лицето на мъжа си, костеливата ѝ десница замахнала към вълните и тъй като те били по-податливи, едва на морското дъно срещнала очакваната съпротива. И тук именно моята злощастна съдба ме срещна с нея, за да увеличи нещастните двойки на земята с още една.“

Дотук свършваше, господа, разказът на моя баща, за когото си спомних, като стана дума за прочутата прашка. За съжаление, след като толкова време бе опазена у моето семейство и му служеше отлично, тя най-сетне му направи последната услуга — стана юзда на морското конче. Аз поне, както ви разказах, макар и само веднъж, си послужих истински с прашката, когато запратих обратно към лагера на испанците една тяхна неизбухнала бомба и по този начин спасих двамата си приятели от бесилка. След като я употребих за тази благородна цел, тя бе напълно пожертвана. Част от нея отхвъркна заедно с бомбата, а по-малката, останала в ръката ми, се пази в семейния архив за вечен спомен наред с други забележителни старини.

[1] Според Библията пълководец от свитата на цар Давид. След смъртта му Давид се оженил за овдовялата Бетсеба. — Б.пр. ↑

[2] Войниците от кралската гвардия. — Б.пр. ↑

[3] Граф Георг фон Буфон (1707–1788) — френски естествоизпитател, написал 40 тома по естествена история, особено ценени по времето на Бюргер. — Б.пр. ↑

[4] Нов вид възпитателни заведения за децата на намиращото се във възход гражданско съсловие. Първият филантропинум е бил основан през 1774 г. в Десау. — Б.пр. ↑

БЕЗ НЕГОВО ЗНАНИЕ БАРОНЪТ БИВА ИЗСТРЕЛЯН С ЕДИН ТОП, ПРЕКАРВА ТРИ МЕСЕЦА В СЪН И ПРИ СЪБУЖДАНЕТО СИ НЕВОЛНО УБИВА ЕДНОГО, КОЙТО СИ ГО Е ЗАСЛУЖИЛ. БАРОНЪТ ОТПЪТУВА ЗА СЕВЕРНО МОРЕ. ПРИЕМА ОБРАЗА НА БЯЛА МЕЧКА. С ЩЕДРИТЕ СИ ПОДАРЪЦИ СПЕЧЕЛВА ВСЕОБЩА ЛЮБОВ. РУСКАТА ИМПЕРАТРИЦА ПОЖЕЛАВА ДА ДЕЛИ С НЕГО ЛОЖЕТО И ТРОНА СИ. ЕДИН КРАЙНО ЩЕКОТЛИВ СПОР, ПРИ КОЙТО БАРОНЪТ ОТ УЧТИВОСТ ОТСТЪПВА.

Наскоро след това напуснах Гибралтар и се завърнах в Англия. Там ми се случи най-странното приключение в живота.

Бях отишъл до Вапинг, за да наблюдавам как ще натоварят на кораб най-различни неща, които исках да изпратя като подаръци на някои свои приятели в Хамбург. След като свърших работата си, поех обратно по кея на Теуер. Бе пладне, бях капнал от умора и слънчевият пек ме измъчваше така, че се вмъкнах в дулото на едно оръдие, за да си отдъхна на сянка. Щом се озовах вътре, се отпуснах и съм заспал дълбоко. Беше точно четвърти юни^[1] и в чест на този ден точно в един часа всички оръдия започнали да стрелят. Били заредени още от сутринта и тъй като никой не е предполагал, че мога да бъда в едното от тях, съм бил изстрелян над покривите на къщите в посока към срещуположния бряг на реката. Така съм се озовал в един чифлик. Паднал съм върху голяма копа сено и съм останал да лежа дълго, без да се събудя, което е понятно след едно такова оглушително зашеметяване. Подир три месеца цената на сеното се вдигнала толкова, че стопанинът намислил да направи добър удар, като продаде запаса си. Копата, върху която аз съм лежал, бе най-голямата — близо петстотин товара. Така че започнали товаренето оттам. До копата опираха и изправяха стълба, за да се изкачат по нея, и хорската глъчка ме събуди. Още полусънен и без да знам къде се намирам, понечих да хукна и тупнах долу върху собственика на сеното. Самият аз не пострадах ни най-малко от падането, но стопанинът си изпати чувствително: той лежеше под мен мъртъв, защото, без да искам, му бях строшил врата. За мое най-голямо успокоение чух по-късно, че този човек бил безсъвестен лихвар, който криел реколтата от земите си, докато настане такава страшна скъпотия, че да може да ги продаде с тлъста печалба. Така че насилствената му смърт беше за него справедливо наказание, а за хората — същинско благодение.

А сега нека най-напред да изпием по чашка, а след това ще ви разкажа още някои от моите морски приключения.

Без съмнение сте слушали за последното откривателско пътешествие на север на капитан Пипс^[2], понастоящем лорд Мългрейв. Когато той потегли, аз го придружавах — не като офицер, а като приятел. Бяхме стигнали до един доста отдалечен градус северна ширина, аз вдигнах далекогледа си, за който вече ви споменах при разказа за моето пътешествие до Гибралтар, и почнах да разглеждам околните предмети. Ще спомена между другото, че смятам за полезно от време на време да наблюдавам какво става около мен, особено по време на пътуване. На около половин миля плуваше ледена планина, много по-висока от нашата главна мачта, и на тази ледена планина съзрях две бели мечки, които според мен се бяха вчепкали в яростна борба. Веднага нарамах пушката си и се упътих към ледника и чак когато се озовах на върха му, забелязах, че съм избрал един крайно труден и опасен път. От време на време трябваше да прескачам страшни пропасти, на друго място пък повърхността бе гладка като огледало, така че непрекъснато падах и ставах, но най-сетне се добрах до мечките. И в същия миг видях, че те не се бяха вчепкали в борба, а само си играеха. Вече пресмятах колко ли струват кожата им — всяко от животните бе голямо колкото охранен вол; но тъкмо понечих да се прицеля, подхлъзнах се с десния си крак, паднах по гръб и от силния удар загубих съзнание. Така съм лежал близо половин час.

Представете си учудването ми, когато се събудили; видях, че едно от двете чудовища ме бе обърнало по очи и тъкмо се канеше да захапне колана на новите ми кожени панталони. Горната част на тялото ми беше под корема му, а краката ми стърчаха навън. Бог знае накъде щеше да ме завлече този звяр, но аз успях да измъкна джобното си ножче — същото, което виждате в момента — и го забих в лявата му задна лапа. Мечката мигом ме пусна, като нададе страхотен рев. Тогава грабнах пушката си, гръмнах след нея, както бе хукнала да бяга, и тя се строполи. Моят изстрел наистина приспа завинаги едно от тези кръвожадни животни, но разбуди хиляди други, които лежаха и хъркаха върху леда на една миля околоръст. Всичките едновременно се надигнаха и със страшна бързина се устремиха към мен. Нямах време за губене. Бях обречен, ако не ми хрумнеше бързо някаква спасителна идея. И такава идея ме осени. Горе-долу за половината от времето, необходимо на опитен ловец, за да одере заек, аз успях да смъкна кожата на убитата мечка, обвих се в него и наместих главата си

точно под нейната. Едва успях да направя това и около мен вече се струпва цялото мечо стадо. Под кожата ме побиваха ту ледени, ту горещи тръпки. Но хитростта ми успя напълно. Мечките се приближаваха една по една, подушваха ме и стана съвсем ясно, че в оня момент ме сметнаха за своя посестрима. Само височина малко не ми достигаше, за да им приличам напълно, но пък между тях имаше и млади мечки, които не ме надвишаваха. След като всички се изредиха да подушат както мен, така и трупа на покойния си събрат, сметнах, че бързо ще се сдружим. Още повече че умеех да им подражавам във всичките им движения, само не можех да ги достигна по ръмжене, рев и боричкане. Но колкото да наподобявах мечка, все пак си бях човек. И затова почнах да размишлявам как най-изгодно да се възползвам от възникналата между мен и животните близост.

Бях чувал от един стар фелдшер, че раняването в гръбначния стълб може да доведе до мигновена смърт и реших да опитам. Отново стиснах ножа в ръка и го забих във врата между плешките на най-голямата мечка. Това бе твърде рисковано и трябва да си призная, че ме изби студена пот. Защото безспорно едно беше сигурно: ако звярът се съвземеше от удара, щеше да ме разкъса на парчета. Но опитът ми

излезе напълно сполучлив: мечката се търкулна мъртва пред нозете ми, без дори да изхърка. Тогава реших по същия начин да светя маслото и на останалите. И това не се оказа чак дотам трудно, защото макар и да виждаха, че техните побратими падат мъртви наляво и надясно, мечките не разбираха нищо.

Без да се разпростирам, ще ви кажа само, че се върнах на кораба и помолих да ми дадат две-трети от моряците, за да ми помогнат да одерем кожата и да ги пренесем на борда заедно с бутовете мечо месо. Привършихме за няколко часа и натоварихме догоре целия кораб. Останалото месо изхвърлихме в морето, макар и да не се съмнявах, че при добро осоляване то ще бъде не по-малко вкусно от бутовете. След завръщането ни в Англия изпратих от името на капитана няколко бута на лордовете от адмиралтейството и на лордовете — пазители на държавната хазна, няколко бута — на кмета и членовете на градския съвет на Лондон и няколко — на други търговски дружества, а останалите изпратих на моите най-близки приятели. От всички страни получих горещи благодарности, но най-впечатлено от подаръка ми бе кметството. То ми изпрати покана да участвам ежегодно в тържествената гощавка в общината в деня на избора за нов кмет.

Мечите кожи изпратих до руската императрица за зимно облекло както на Нейно величество, така и на придворните ѝ. Тя ми благодари за това в собственоръчно написано писмо, поднесено ми от извънреден пратеник. В него тя ми предлагаше високата чест да споделя ложето и короната ѝ. Но тъй като никога не ме е съблазнявало императорското величие, то с най-изящни изрази отклоних предложението на Нейно величество. Същият дипломатически пратеник, който ми донесе императорското писмо, бе получил заповед да изчака и лично да занесе на императрицата моя отговор. Последва второ писмо от Нейно величество, което ме убеди в силата на страстта ѝ и във възвишеността на нейния дух. Нежната душа благоволила да обясни в един разговор на княз Долгоруки, че последното ѝ боледуване е било последица от моята жестокост. Аз не знам какво намират дамите у мен, но императрицата не бе единствената, която от висотата на своя трон ми предложи ръката си.

Някои хора бяха разпространили клеветата, че капитан Пипс съзнателно не е стигнал по време на пътуването си толкова далеч, колкото е имал възможност. Но тук моят дълг ми повелява да го

защитя. Нашият кораб следваше своя съвсем правилен курс, додето аз не го натоварих с такова огромно количество мечи кожи и бутове, че би било истинско безумие да продължи по-нататък.

Оттогава капитанът често подхвърляше, че съжaliaва, задето не е могъл да вземе участие и да сподели славата на този ден, който той подчертано наричаше Денят на мечите кожи. Той завиждаше много на славата от тази победа и се стараеше по всякакъв начин да я омаловажи. Често пъти се препирахме по въпроса и до днес сме си в обтегнати отношения. Между другото той твърди, че не трябвало да си приписвам като заслуга измамването на мечките, когато съм се загърнал в мечата кожа. Той можел да се появи сред зверовете и без маскировка и те пак щели да го вземат за мечка.

Това, разбира се, е един твърде деликатен въпрос, по който всеки възпитан човек едва ли би си позволил да спори с когото и да било, а още по-малко с английски благородник.

[1] Рожденият ден на английския крал Георг III (1760–1820). — Б.пр. ↑

[2] Джон Пипс, познат още под името лорд Мъгрейв (1734–1794) — известен английски мореплавател. — Б.пр. ↑

ТРАЙ, ЧУДЕСНОТО КУЧЕ-ПИЛЧАР. БАРОНЪТ МИНАВА ЗА НЕ ДОТАМ УМЕН. ПРИ НАЙ-МАЛКА ВЕРОЯТНОСТ СПЕЧЕЛВА НА ОБЛОГ ЗНАЧИТЕЛНА СУМА. ОТ ЛЮБЕЗНОСТ ПРИДРУЖАВА СВОЯ БРАТОВЧЕД ПО ВРЕМЕ НА ЕДНО ОТКРИВАТЕЛСКО ПЪТЕШЕСТВИЕ. ОЗОВАВА СЕ НА ЛУНАТА. ОПИСАНИЕ НА ТАМОШНИЯ НАЧИН ДА СЕ ЯЗДИ И ДА СЕ ВОЮВА. ЖИТЕЛИТЕ НА СИРИУС. УДОБНО РАЗПРЕДЕЛЯНЕ НА ВРЕМЕТО ЗА ХРАНЕНЕ, КОГАТО СИ НА ЛУНАТА. НАЧИН НА РАЗМНОЖАВАНЕ НА ТАМОШНИТЕ ЖИВИ СЪЩЕСТВА. НОВИ СТРАННИ СЛУЧКИ.

От Англия предприех ново презокеанско пътешествие с капитан Хамилтън. Потеглихме за Индия. Взех със себе си и ловджийското си куче-пилчар, за което, без да преувеличавам, твърдя, че няма цена, защото никога не ме е подвело. Един ден, когато според най-точните наблюдения, които можехме да проведем, смятахме, че се намираме на най-малко триста мили далеч от сушата, моето куче започна да дава знак. Близко час го наблюдавах с почуда и съобщих това обстоятелство на капитана и на всички офицери на борда. Твърдых, че трябва да сме близо до сушата, защото кучето ми подушва дивеч. Твърдението ми предизвика всеобщ смях, който обаче не промени доброто ми мнение за кучето. След дълги дискусии най-сетне с голяма увереност заявих на капитана, че се доверявам повече на кучешкия нюх на моя Трай, отколкото на очите на всички моряци от кораба. И смело му предложих да се обзаложим на по сто гвинеи — цената на договора ми за това пътуване, че няма да мине и половин час и ще се натъкнем на дивеч.

Капитанът, човек със златно сърце, отново се заля в смях и помоли господин Крауфорд, корабния ни лекар, да провери пулса ми. Лекарят опипа пулса ми и заяви, че ме намира напълно здрав. И двамата започнаха да си шепнат нещо, което отчасти долових: „Той не е на себе си — каза капитанът — и аз не мога да приема неговото предложение за облог, тъй като няма да бъде честно.“ „Аз съм на съвсем противно мнение — отвърна лекарят, — напълно здрав е, само че се доверява повече на нюха на кучето си, отколкото на хладния разум на когото и да е от офицерите на кораба ни. Разбира се, при всички случаи ще загуби, но ще е заслужено.“ „Макар че не ще бъде съвсем честно да приема този облог — продължи капитанът, — толкова по-похвално ще бъде, когато му върна спечелените пари.“

Докато се водеше този разговор, кучето ми Трай стоеше все в една и съща поза и още повече затвърдяваше моето мнение. Повторно предложих облога и капитанът го прие.

Докато и двамата кажем: „На бас!“, неколцина моряци, които ловяха риба в една дълга лодка, вързана за кърмата на кораба, хванаха огромна акула и я преметнаха през борда. Веднага се заловиха да я разпорят и що да видим: в корема ѝ — най-малко шест чифта живи яребици. Бедните птици, изглежда, дълго бяха прекарвали в това положение, защото едната мътеше пет яйца. И тъкмо когато разрязаха акулата, едното се излюпи. Това пиленце ние отгледахме заедно с котилото котенца, които малко преди това се бяха появили на бял свят. Старата котка обичаше яребичето, колкото и четирикраките си рожби, и винаги настръхваше, когато то се отлъчваше по-надалеч. Четири от останалите яребици бяха женски и през всичкото време една или повече мътеха, така че на масата на капитана постоянно имаше дивеч. Като отплата за стоте гвинеи, които спечелих благодарение на моето бедно куче, аз му хвърлях всеки ден костите, а понякога и по цяла птица.

Вече ви разказах, господа, за едно мое по-предишно кратко пътуване до Луната, където ходих да си прибера сребърната бравичка. По-късно ми падна случай да отида за втори път по много по-приятен начин. Там прекарах достатъчно дълго и се запознах с най-различни неща, които сега искам да ви опиша толкова точно, колкото паметта ми позволява.

Далечен мой роднина си беше втълпил, че непременно трябва да съществува род хора, високи на ръст колкото съществата, които Гъливер бе открил в царството на великаните. И той тръгна да ги търси — предприе едно изследователско пътешествие и ме помоли да го придружа. Винаги бях считал онзи разказ за една хубава приказка и вярвах, че царство на великаните съществува толкова, колкото съществува и Елдорадо; но тъй като междувременно моят роднина ме бе определил за свой наследник, бях длъжен да му окажа внимание и да изпълня желанието му. Стигнахме благополучно южната част на Тихия океан, без да срещнем по пътя си нищо особено, което да заслужава да бъде споменато. Изключение правеха няколко летящи мъже и жени, които танцуваха във въздуха менуей или правеха изкусни скокове и други подобни фокуси.

На осемнадесетия ден, след като отминахме остров Отакейти, се разрази силен ураган. Той вдигна кораба ни най-малко хиляда мили над морската повърхност и го задържа на тази височина доста време.

Най-сетне благоприятен вятър опъна платната ни и ние се понесохме с невероятна бързина. Така плавахме над облаците шест седмици, докато забелязахме голяма земя, кръгла и бляскава като искрящ остров. Озовахме се в уютно пристанище, слязохме на сушата и видяхме, че страната е населена. Под нас виждахме друга земя с градове, дървета, планини, реки и морета и предположихме, че това е светът, който бяхме напуснали. Светлият остров, на който се бяхме озовали, бе самата месечина. По нея забелязахме огромни едри хора, яхнали хищни триглави орли. За да добиете представа за големината на тези птици, ще ви кажа, че от основата си до върха крилото им бе шест пъти по-дълго от най-дългото наше корабно въже. И вместо да яздят коне като нас, лунните жители летяха, яхайки тези птици.

Владетелят на Луната тъкмо беше във война със Слънцето. Той ми предложи да ме вземе за офицер, но аз отклоних тази чест, оказана ми от Негово величество. Всичко в този свят беше гигантско. Обикновената муха например бе голяма колкото наша овца. Най-съвършените оръжия, с които си служат лунните жители по време на война, са стъблата на репите — тях те мятат като копия. Всеки ранен от подобно копие умира веднага. За щитове им служеха огромни гъби. А когато премине сезонът на рязане, започваха да използват вместо нея стъбла от аспержа.

Тук срещнах няколко жители на планетата Сириус, чийто търговски дух ги бе подмамил към подобни странствания. Те имат лица като муцуните на големи булдози. Очите им са от двете страни на главата или по-точно в долния край на носа. Клепачи нямат. А когато лягат да спят, закриват очи с езиците си. Средният им ръст е двадесет фута. Но никой от лунните жители не е по-нисък от трийсет и шест фута. Те носят малко странно име. Не се наричат хора, а „същества, които готвят“, защото и те, също като нас, си приготвяват ястията на огън. Обаче яденето им отнема много малко време, понеже само отварят лявата страна на стомаха си и напъхват вътре наведнъж цялата порция. След това я затварят, докато подир един месец настъпи отново денят за хранене, така че за цялата година лунните жители се хранят само дванадесет пъти. Режим, който би предпочел всеки земен жител, чужд на лакомията и чревоугодничеството. На Луната насладите на любовта са напълно непознати, защото както „съществата, които готвят“, така и всички останали жители са от един пол.

Там всичко расте по дърветата, които по разнообразие на плодовете и по големината и формата на листата си се различават много едно от друго. Дърветата, които раждат хора или „съществата, които готвят“, са много по-красиви от останалите. Те имат големи прави клони и листата им са с телесен цвят, а плодът им е подобен на орех с много твърда черупка, голям около шест стъпки. Когато плодовете узреят — а това се познава по промяната на цвета им — ги обират грижливо и ги съхраняват внимателно. Решат ли да извадят жива ядката на тези орехи, хвърлят ги в голям казан с вряща вода, след няколко часа черупката се пука и от нея излиза живото същество. Природата е оформила духа и е дала определено предназначение на тези същества още преди да се явят на бял свят. От една черупка излиза войник, от друга — философ, от трета — теолог, от четвърта — юрист, от пета — земевладелец, от шеста — селянин, и така нататък. И всеки лунен жител започва в същия момент да упражнява и усъвършенства онова, за което преди е бил само теоретично подготвен. Много трудно е да се познае по черупката какво се крие в нея. И все пак по мое време един лунен теолог вдигна голям шум с твърдението си, че е разкрил тази тайна. Но не му обърнаха особено внимание и всички без изключение го смятаха за болен.

Когато лунните жители остарееят, не умират, а се превръщат във въздух и се разпръсват като пара. Те не употребяват течности, защото организъмът им се прочиства само чрез издишване. На всяка ръка имат само по един пръст, с който вършат всичко много по-сръчно от нас, дето притежаваме, освен палеца, още четири пръста.

Главите си носят под мишница. Когато тръгнат на път или се заемат с някаква работа, която изисква много движения, обикновено си оставят главата вкъщи, защото могат да поискат съвет от нея, на колкото и далечно разстояние да се намират. Знатните лунни жители нямат навика да се смесват с народа. Когато искат да разберат какво е неговото настроение, тялото им остава вкъщи, а изпращат само главата, която може да присъства навсякъде, без да я познаят чия е. И щом господарят ѝ пожелае, тя се връща обратно със събраните сведения. Гроздовите зърна на Луната са досущ подобни на нашата градушка и аз съм напълно уверен, че именно когато буря орони тукашните гроздови зърна, те падат на земята във вид на градушка. Мисля дори, че това мое наблюдение отдавна е известно на някои

търговци на вино и поне за себе си мога да кажа, че често съм пил вино, което има вкуса на лунното грозде.

Щях да пропуска една занимателна подробност. Лунните жители използват корема си вместо раница. Пълнят го с всичко, което им е необходимо, и го заключват и отключват. Същото правят и със стомаха си. Защото на тялото им не тежат вътрешности — черва, дроб, сърце. Не носят дрехи. Затова пък по тях липсва и такъв орган, който да покриват от чувство за свян. Ако искат, лунните жители могат да вадят очите си и пак да ги поставят обратно на мястото им, виждат еднакво добре с тях независимо от това дали са на главата им или в ръцете. Ако се случи някой да изгуби или случайно повреди окото си, може да си вземе назаем или да си купи друго и то ще му служи като собственото. Ето защо навсякъде по месечината ще срещнете хора, които продават очи. В това отношение единствено жителите на Луната имат своите приумици: там излизат на мода ту зелени, ту жълти очи.

Съгласен съм, че всички тези неща звучат странно, но аз предоставям на всеки, у когото се породи и най-малкото съмнение, правото да отиде сам на Луната и да се убеди колко близо до истината е моят разказ — може би много по-близо, отколкото на мнозина други пътешественици.

БАРОНЪТ ЗАМИНАВА ЗА ЕТНА. СКАЧА В КРАТЕРА. РАДОСТНИ ОТКРИТИЯ. НЕПРИЯТНА КАТАСТРОФА. МЮНХАУЗЕН СЕ СПАСЯВА С ПЛУВАНЕ И СЕ ОЗОВАВА НА БОРДА НА ЕДИН ХОЛАНДСКИ КОРАБ. БУРЯ ОТВЛИЧА КОРАБА В ЕДНО МЛЕЧНО МОРЕ КРАЙ ОСТРОВ ОТ СИРЕНЕ. ОПИСАНИЕ НА СЪЩИЯ.

Ако си позволя да чета по очите ви, господа, би трябвало да приема, че по-скоро аз ще се изморя да ви разказвам увлекателни случки от моя живот, отколкото — вие да ме слушате. Вниманието ви ме ласкае твърде много, за да мога, както бях решил, да приключа след разказа си за пътешествието ми до Луната. И така чуйте, ако обичате, още една история, толкова достоверна, колкото и предишната, но може би по-странна и чудновата.

„Пътешествия до Сицилия“ от Бридон, които прочетох с необикновено удоволствие, събудиха у мен желанието да посетя вулкана Етна. По пътя дотам не ми се случи нищо особено. Казвам „не ми се случи“ — на мен, защото на някои други същите неща биха се видели крайно интересни и те биха ги разказвали подробно, за да компенсират пътните си разноски. А за мен тези неща са ежедневни дреболии, с които не бих поставил на изпитание търпението на никой честен човек. Рано една сутрин потеглих от хижа, разположена в подножието на вулкана, твърдо решен, ако ще това да ми струва и живота, да огледам и изследвам вътрешността на този прочут огнен котел. След тричасово усилено ходене се озовах на върха на вулкана. Точно по онова време той беше изригнал и вече три недели бушуваше. Как изглежда вулканът при такива обстоятелства е описано вече толкова много, че при всички случаи аз съм закъснял със своя разказ, ако изобщо той може да даде истинска представа. И ако тези разкази са бледи, както мога да твърдя от опит, то най-добре е и аз да не си губя времето с опити да постигам невъзможното, пък и вие — доброто си настроение. Обиколих три пъти кратера, който можете да си представите като огромна фуния — и тъй като виждах, че по този начин не ще разбера нищо, набързо реших да скоча вътре. Щом го направих, се озовах в една невъобразимо гореща пещ и пламтящите червени въглини, които непрестанно изхвърчаха нагоре, опърлиха и изгориха на много места нещастното ми тяло. Впрочем колкото и да бе голяма силата, с която изригнаха въглените, още по-голяма бе тежестта, с която моето тяло падаше надолу — така че за щастие скоро се озовах на дъното. Първото нещо, което ме порази, бе една страхотна

шумотевица и гълчава. Отворих очи и що да видя — намирах се в компанията на бог Вулкан и неговите циклопи. Тези господа, които с трезвия си разсъдък бях отпратил в царството на измислиците, от три седмици се караха кой да управлява и кой да бъде подчинен и от това бяха произлезли, види се, поразите и на горния свят. Моята поява изведнъж възстанови мира и разбирателството сред компанията. Вулкан веднага закуцука към своя шкаф, извади мехлеми и собственоръчно намаза раните ми, така че за няколко минути те заздравяха. Предложи ми също така и нещо освежително, за да се подкрепя — шишета с нектар и скъпи вина, каквито пият само боговете и богините. След като малко се посъвзех, той ми представи своята съпруга Венера, заповядвайки ѝ да ми осигури всички удобства, от които се нуждаех в това положение. Уютността на стаята, в която тя ме въведе, предизвикателната мекота на софата, върху която ме настани, божественото обаяние на цялото ѝ същество, нежността на отзивчивото ѝ сърце — това стои много по-високо от всичко, което думите могат да изразят. Само при мисълта за тези мигове ми се завива свят.

Бог Вулкан ми описа Етна много точно. Каза ми, че вулканът не представлява нещо повече от купчина пепел, изхвърлена от огнището му; че често е бивал принуден да наказва хората си и в такъв случай в гнева си ги замервал с разжарени въглени, а те често в самоотбраната си сръчно ги отблъсквали и ги пращали надалеч, само да не са в ръцете им.

— Нашите разногласия и препирни — обясни той — продължават понякога с месеци и явленията, които те причиняват, вие, смъртните, струва ми се, наричате изригвания. Вулканът Везувий е също така една от моите работилници, към която води път на дълбочина най-малко триста и петдесет мили под водата. И там съответните разногласия предизвикват изригванията.

Поученията на божеството ми харесваха много, но още повече ми допадаше компанията на съпругата му. И може би никога нямаше да напусна тези подземни палати, ако неколцина завистливи бърбровци не бяха подшушнали на Вулкан и не бяха раздухали в добродушното му сърце буйния пламък на ревността. Една сутрин, тъкмо когато се канех да поднеса почитанията си на богинята, докато си прави тоалета, той ме поведе със себе си, без да ми обяснява каквото и да било. Вкара

ме в една стая, която никога дотогава не бях виждал, и ме надвесил над дълбок кладенец — поне така ми се стори.

— Жалък и неблагодарен смъртен — каза той, — върни се в света, от който си дошъл! — След тия думи, без да ми даде нито миг време да се защита, той ме пусна на дъното на бездната. Аз падах и падах с все по-усилваща се скорост, докато в страха, обзел душата ми, изгубих съзнание. От своята безпаметност се събудих неочаквано в едно огромно езеро, осветено от слънчевите лъчи. Умеех да плувам от най-ранните си години и владеех всички възможни трикове във водата. Ето защо още със събуждането си се почувствах като у дома си и настоящото ми положение в сравнение с ужаса, от който току-що се бях отървал, ми се струваше рай. Огледах се на всички страни, но не виждах наоколо си нищо друго, освен вода. И климатът, в който се намирах сега, бе доста по-неприятен от кратера на бога Вулкан. Най-сетне съзрях някъде в далечината нещо, което приличаше на необикновено голяма скала и, изглежда, се движеше срещу мен. Скоро ми стана ясно, че това бе плаващ айсберг. След като го оглеждах дълго, най-сетне намерих място, от което можах да се прехвърля на него и да се изкача чак до най-високия му връх. Но за мое голямо отчаяние и от върха не се виждаше суша. Най-сетне, малко преди да се здрачи, забелязах кораб, който се приближаваше към мен. Щом разстоянието се скъси достатъчно, аз се провикнах; отговориха ми на холандски. Хвърлих се в морето, доплувах до кораба и ме изтеглиха на борда. Попитах къде се намираме и получих отговор: сред Южно море. Това откритие изведнъж разплете цялата загадка. Несъмнен факт беше, че от върха на Етна през центъра на земята съм паднал право в Южно море; избрал бях път, който при всички случаи бе по-къс, отколкото обиколката на света. Никой още не се бе опитал да мине по него и ако ми се случи за втори път, съвсем сигурно е, че ще бъда по-внимателен наблюдател.

Помолих да ми дадат нещо да се подкрепя и отидох да си легна. Но холандците са груб и нечувствителен народ. Разказах приключенията си на офицерите така откровено и просто, както на вас, господа, но неколцина от тях, и главно капитанът, изкривиха лица в гримаса, като че се съмняваха в истинността на моя разказ. Но понеже ме бяха приели любезно и аз живеех изцяло от тяхното благоволение, волю-неволю трябваше да преглътна обидата.

На свой ред ги запитах закъде пътуват. Отговориха ми, че са тръгнали да откриват нови земи и ако моят разказ е верен, то те са осъществили своето намерение. В този момент плавахме точно по маршрута, който бе изминал капитан Кук, и на другата сутрин стигнахме до Ботани Бей^[1]. Това бе място, където английското правителство не би трябвало да изпраща на заточение нехранимайковци, а само заслужили мъже, за да ги възнагради, защото природата тук щедро е изсипала най-хубавите си дарове.

На това място останахме само три дни; на четвъртия, след като потеглихме, се изви страхотна буря, която за няколко часа разкъса платната ни, разби бушприта, обърна голямата брамстенга и тя падна точно върху кутията, в която бе заключен нашият компас. И разби на парчета както кутията, така и компаса. Всеки, който е пътувал по вода, е наясно какви печални последици има една такава загуба. Не знаехме какво да предприемем. Най-сетне бурята утихна и задуха свеж попътен вятър.

Навярно бяхме пътували три месеца и бяхме изминали огромна част от пътя, когато внезапно забелязахме някаква странна промяна във всичко, което ни заобикаляше. Стана ни така леко и весело, ноздрите ни усетиха най-приятни благоухания; дори и морето бе променило цвета си и не беше вече зелено, а бяло.

Наскоро след тази вълшебна промяна съзряхме суша и недалече — пристанище, към което се насочихме. То ни се видя много обширно и дълбоко. Вместо с вода, заливът бе пълен с чудно на вкус мляко. Когато пуснахме котва, разбрахме, че целият остров представлява една огромна буца сирене. Може би нямаше да забележим това, ако не беше едно особено обстоятелство. На кораба ни имаше един моряк, който изпитваше естествена антипатия към сиренето. И щом стъпи на сушата, той падна в несвяст. Когато се съвзе, помоли да махнем сиренето от краката му и като се вгледахме, видяхме, че той е напълно прав; както казах, целият остров беше един огромен къс сирене. В по-голямата си част и островните жители живееха от него — изяденото през деня веднага се възстановяваше през нощта. Видяхме и много лозя с хубави едри чепки грозде, но когато ги стиснеш, те пускаха мляко. Жителите на този остров бяха стройни и красиви хора, високи около девет стъпки, имаха по три крака и по една ръка, а възрастните имаха на челото си по един рог, с който си служеха сръчно за много

цели. Върху млечната повърхност на морето те си устройваха спортни състезания и се разхождаха, без да потъват — така достойно и грациозно, както ние ходим по ливада.

На този остров или така да се каже — върху тази буца сирене растеше и жито, класовете му приличаха на гъби-праханки. В тях се намираха напълно опечени хлябове, готови за ядене. По време на нашите странствания из този чуден остров се натъкнахме на седем реки от мляко и на две — от вино. След шестнадесетдневно пътуване стигнахме на брега, разположен срещу този, на който бяхме пуснали котва. Там именно попаднахме в едно пространство от онова намирисващо мухлясало сирене, по което припадат истинските ценители. И вместо вътре да има бактерии, в него растяха отлични плодни дървчета, като праскови, кайсии и хиляди други дървесни видове, които изобщо не познавахме. По тия необикновено големи дървета имаше много птичи гнезда. Направи ни особено впечатление едно орлово гнездо, чийто диаметър бе пет пъти по-голям от покрива на катедралата „Свети Павел“ в Лондон. То бе изплетено изкусно от исполински стволоче и в него имаше най-малко — почакайте, защото аз обичам да бъда прецизен и да назовавам всичко много точно — най-малко петстотин яйца, всяко от които бе голямо колкото бъчва. Ние не само виждахме пиленцата в тях, но и ги чувахме как писукат. Когато с много усилия успяхме да разчупим черупката на едно такова яйце, отвътре се подаде младо голо пиленце, по-голямо от двадесет възрастни лешояди. Но преди да успеем да пуснем новоизлюпеното на свобода, върху ни се спусна старият орел, сграбчи с ноктите на единия си крак нашия капитан, отлетя с него на височина една миля, напердаши го здраво с криле и го пусна в морето.

Всички холандци плуват като плъхове, та скоро той се озова отново при нас и заедно се върнахме на кораба. Само че не минахме по стария път и затова видяхме още много нови и необикновени неща. Между другото успяхме да простреляме два диви бика с по един рог, щръкнал между очите им. Сетне съжалявахме, че сме ги убили, защото разбрахме, че островните жители ги опитомявали и използвали за яздене и пренасяне на товари, както ние — конете. Месото им, както ни осведомиха, било отлично на вкус, но това съвсем не интересувало един народ, който живее само от мляко и сирене.

[1] Пристанище южно от Сидней — Австралия. — Б.пр. ↑

НАБЛЮДЕНИЯТА НА БАРОНА НАД ТРИМА ОБЕСЕНИ. НЕОБИЧАЙНАТА УЧТИВОСТ НА ДЪРВЕТАТА. МОРЕ ОТ ВИНО. ЧУДОВИЩЕ ПОГЛЪЩА КОРАБА. БЛАГОДАРЕНИЕ НА ЕДИН ПРЕМИСЛЕН УДАР НА МЮНХАУЗЕН, ОТ КОРЕМА НА ЧУДОВИЩЕТО ИЗЛИЗА ФЛОТА ОТ ТРИДЕСЕТ И ПЕТ КОРАБА. СТИГА БРЕГОВЕТЕ НА КАСПИЙСКО МОРЕ. БАРОНЪТ УЧИ МЕЧКА НА РЕД И БЛАГОПРИЛИЧИЕ. ЕДНА РАЗКОШНА ЛОВНА ДРЕХА.

Бяхме се отдалечили от нашия кораб на два дни път, когато забелязахме трима души, обесени с краката нагоре на високи дървета. Запитах с какво престъпление са заслужили такова сурово наказание. И узнах, че те са били по чужди земи и когато се върнали у дома си, лъгали приятелите си, като им описвали места, които никога не са видели, и разказвали за неща, които никога не са се случвали. Намерих това наказание за справедливо, защото пътешественикът няма по-голямо задължение от това да се придържа строго към истината. Завърнали се на кораба, вдигнахме котва и отплавахме надалеч от тази чудновата страна. Всички дървета по брега, някои от които бяха много големи и високи, ни се поклониха по два пъти едновременно и след това отново заеха предишното си положение.

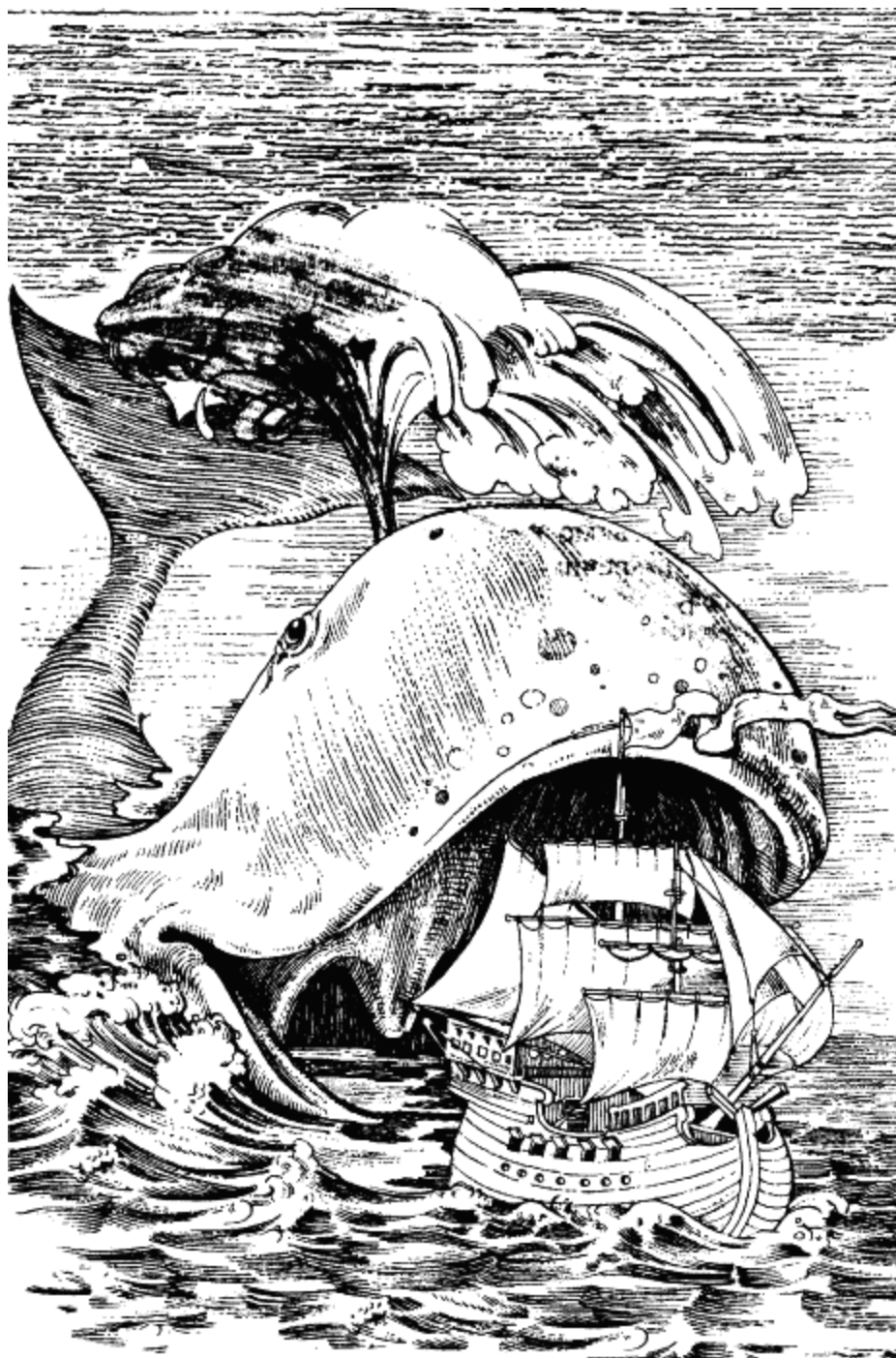
След като се носихме по вълните три дни бог знае в каква посока, защото все още нямаше компас, стигнахме до едно море, което изглеждаше съвсем черно. Близнахме тази черна на вид вода и какво мислите — оказа се, че това е отлично вино. Сега ни се отвори доста работа да пазим моряците да не се напият. Само че радостта ни не трая дълго. След няколко часа се видяхме обкръжени от китове и други неизмерими по големина морски животни, между които имаше едно, чиито огромни размери не можахме да обхванем дори с помощта на всички далекогледни. За нещастие забелязахме чудовището едва когато бяхме съвсем близо до него. То изведнъж притегли нашия кораб, както си беше с изправените мачти и опънатите платна, към зиналата си паст и го стисна между огромните си зъби, в сравнение с които мачтата на най-големия военен кораб би изглеждала като малка пръчица. След като постояхме известно време в устата му, то я поотвори още, погълна огромно количество вода, която повлече нашия кораб и макар че той, както можете да си представите, не беше съвсем малка хапка, го преглътна и отпрати в стомаха си. А там ни беше така спокойно, като че ли бяхме пуснали котва при пълно безветрие. Е, не може да се отрече, че въздухът вътре бе малко спарен и душен. Там ние открихме котви, въжета, лодки, салове и значителен брой кораби —

едни натоварени, други без товар — които това същество беше погълнало. Бяхме принудени да вършим всичко при светлината на факли. За нас вече не грееше слънце, нямаше нито месечина, нито звезди. Обикновено два пъти на ден излизахме на повърхността и два пъти се спускахме на дъното. Когато животното пиеше вода, ни понасяше прилив, а когато изпускаше водата си, озовавахме се на дъното. На втория ден от нашето пленничество в това царство на мрака аз заедно с капитана и неколцина офицери се осмелихме да тръгнем на малка разходка. Беше при отлив. Разбира се, всички се бяхме снабдили с факли. Срегнахме около десет хиляди моряци от най-различни националности. Те тъкмо се канеха да свикат съвещание, за да обсъдят как отново да възвърнат свободата си. Някои от тях бяха прекарвали в корема на животното вече доста години. Тъкмо когато председателят се зае да ни осветли по въпроса, по който се бяха събрали, проклетата риба ожадня и започна да пие; водата нахлу с такава сила, че всички ние моментално се разбягахме по корабите си, защото не искахме да рискуваме и да се издавим. Мнозина едва се спасиха с плуване.

След няколко часа вече се чувствахме по-добре. Щом животното изпусна течността си, събрахме се отново. За председател този път избраха мен и аз направих предложение да съединим двете най-високи мачти и тъкмо когато чудовището отвори устата си, да ги препречим между горната и долната му челюст, за да не може вече да ги затвори. Това предложение бе прието единодушно и бяха избрани сто силни мъже, за да го приведат в действие. Тъкмо приготвихме двете мачти и ни се удаде случай да ги употребим. Чудовището се прозина и ние незабавно подпряхме двете му челюсти така, че единият край на мачтите проби езика му и опря в долната челюст, а другият — в горната; по този начин затварянето на устата му стана наистина невъзможно дори и при по-слаби мачти от нашите.

След това всички в търбуха му се раздвижиха. Моряците се качиха в няколко лодки и гребейки, успяха да ни изведат на открито. След четиринадесетдневно пленничество, доколкото приблизително можехме да пресметнем, дневната светлина ни се стори неизказано приятна. Когато се огледахме, вече измъкнали се от големия търбух на рибата, видяхме, че съставляваме флота от тридесет и пет кораба от всички нации. Мачтите оставихме между челюстите на чудовището, за

да предотвратим нещастieto и други наши събратя да се озоват в тази страхотна бездна, обгърнати в мрак и смрад.

Първото ни желание бе да се ориентираме в коя част на света се намираме. Отначало не можехме да разберем. Най-сетне по предишни наблюдения аз установих, че сме се озовали в Каспийско море. Тъй

като това море е изцяло обградено от суша и няма водна връзка с други морета, беше ни непонятно по кой начин сме попаднали там. Но един кореняк жител на сиренния остров, когото бях взел със себе си, ни даде най-разумното обяснение. Според него чудовището, в чийто търбух стояхме затворени толкова дълго, ни бе довело на това място по някакъв подземен канал. Както и да е, ние вече бяхме тук, радвахме се и побързахме час по-скоро да се доберем до брега. Аз пръв стъпих на сушата.

Едва кракът ми докосна земята и насреща ми изскочи една едра мечка. „Ха — помислих си, — идеш тъкмо навреме.“ Сграбчих предните ѝ лапи с двете си ръце и така ги стиснах от радост, задето е дошла да ме посрещне, че тя зарева страховито. Но аз не се трогнах и продължавах да стискам лапите ѝ по същия начин, докато мечката умря от глад. Така спечелих уважението на всички мечки и вече никоя не посмя да се изпречи на пътя ми. Оттук аз заминах за Петербург и там получих от един стар приятел подарък, който ми е извънредно скъп: ловджийско куче от потомството на онази прочута кучка, за която веднъж ви разказвах, че роди малките си, без да престава да гони заека. За съжаление наскоро един неопитен ловец ми застреля това куче, като вместо ятото яребици улучи с него. За спомен дадох да ми направят от кожата на животното тази жилетка, която през ловния сезон винаги ме отвежда натам, където има дивеч. Щом се приближа на разстояние един изстрел, от жилетката ми отхвърква едно копче и пада точно на мястото, където се намира дивечът. И понеже винаги държа пръст на спусъка и пушката си заредена, не ми убягва нищо. Както виждате, от копчетата са ми останали само три, но щом настъпи ловният сезон, отново ще се появят на жилетката ми два реда нови копчета. Тогава ми елате на гости и бъдете уверени, че няма да ви липсва забавление. Впрочем позволете ми за днес да се сбогувам и да ви пожелаая приятна почивка.

ПОСЛЕСЛОВ

В красивата долина на река Везер, нагоре от стария очарователен град Хамелн, е разположено градчето Боденвердер. Тук някога са живели бароните фон Мюнхаузен, един от най-старите благороднически родове на Долна Саксония. Тук на 11 май 1720 година е роден Карл Фридрих Йеронимус фон Мюнхаузен — авторът на разказаните в тази книга чудни пътешествия и ловни приключения. В традициите на рода е било синовете да заемат офицерска служба. Ето защо на деветнадесет години Карл Фридрих постъпил в един руски кавалерийски полк. Там на младите германски благородници се отдавала възможност за по-бързо издигане, отколкото в родината. Само след една година Мюнхаузен става лейтенант. Той участва в много походи срещу турците, в 1750 година е произведен ротмистър. Още същата година обаче напуска службата и се връща в родината си. Остава да живее в Боденвердер чак до смъртта си (22 февруари 1797 г.).

В своето имение Карл Фридрих водил обичайния за един феодал живот. Той създал около себе си кръг от равни по ранг приятели, които често се събирали, за да пият, пушат и разговарят. Техните разговори се въртели най-вече около кучета и коне, които благородните господа гледали по-добре от своите селяни, и около лова. Защото ловът, редом с офицерската и придворната служба, бил едничкото занимание, достойно за благородник. В стремежа си да минават за изкусни ловци, при разказването на своите преживелици по време на лов благородните господа съвсем не се придържали към истината. Дори колкото повече някой умее да ги представя като увлекателни, вълнуващи приключения и да изявява остроумието и смелостта си, с толкова по-голямо внимание го слушали останалите сътрапезници от компанията.

Навярно и Мюнхаузен е слушал до някое време с усмивка невероятно разкрасените истории, но по-късно започнал да се ядосва, че той, който е познал безкрайните простори на руската земя, опасностите на нейните безбрежни гъсти гори и яростния студ на

зимите ѝ, е принуден да изслушва и дори да поощрява суетните бърбурци. Друг на негово място може би се опитал да обори дребните самохвалковци с помощта на трезви факти. Но в това би имало малко смисъл. Мюнхаузен познавал своите благородни сътрапезници и решил да ги победи със собствените им оръжия. Когато идвал неговият ред да разказва, той преувеличавал своите ловни преживелици до такава степен, че не оставало и най-малко съмнение в тяхната неправдоподобност. И именно по този начин той разобличавал самохвалковците-благородници. Но понеже Мюнхаузен умее да разказва своите измислени истории с много искреност и бликащ хумор, спечелил симпатиите не само на слушателите си, но се прочул с разказите си далеч зад пределите на Боденвердер.

И така, нямало нищо чудно в това, че един ден през 1781 година били публикувани шестнайсет разказа на барона като „М-х-у-зенски истории“ в едно джобно издание на Аугуст Милиус — „Vade Mecum за весели хора“. През 1783 година били отпечатани още две „Мюнхаузенови лъжи“. Кой е изпратил тези истории на Милиус днес вече не може да се установи. Предполага се, че ги е записал един земляк на Мюнхаузен — Рудолф Ерих Распе (роден през 1737 г. в Хановър), който е работил като библиотекар и професор в Касел. Във всеки случай един превод от тази „Мюнхаузиада“ се появява в Англия, където Распе бил принуден да избяга след една кражба на монети. Книгата пожънала успех и в 1786 година се появява второ издание. Случайно у немския поет Готфрид Аугуст Бюргер (1747–1794) попаднало английското издание. Той го превел обратно на немски, разширил го с още една трета и издал книгата през 1786 година, без да се подпише. Още през април 1788 г. последвало второ, преработено и още по-разширено от Бюргер издание. Същата година деловият издател на Бюргер, Йохан Кристиан Дитерих, издал нова книга „Мюнхаузен“, която самият той, Дитерих, разширил с няколко ловджийски и морски приключения.

Но че авторът на популярното издание на „Мюнхаузен“ е бил Готфрид Аугуст Бюргер, станало известно едва през 1798 година — няколко години след смъртта на Бюргер. Това съобщил неговият приятел, лекарят Лудвиг Кристоф Алтхоф.

Когато говорим за популярни народни книги, на първо място се сещаме за „Тил Ойленшпигел“, за „Кум Лисан“ и за „Гражданите на

Шилда“, т.е. за книги, които хора от народа са сътворявали в течение на много десетилетия. В тези случаи не е известно кой е измислил, нито кой пръв е събрал и записал включените в тях истории.

Настоящата книга може да бъде наречена народна книга, макар да познаваме както създателя на историите, така и автора на книгата, понеже в голяма част от своите разкази барон фон Мюнхаузен е предал разпространените сред народа ловни истории и весели приключения. Така например петимата способни слуги, които Мюнхаузен наема на служба при себе си, напомнят старата войнишка приказка „Шестима обикалят света“, която по-късно са записали братята Грим. Не ни е непознат и случаят с турския боб, който расте така бързо. Срещаме го в много приказки, само че най-често като дървета, които със светкавична скорост израстват до небето. От друга страна, обикновените хора са познавали приключенията на Мюнхаузен, поглъщали са жадно съдържащите се в тях подмятания за благородниците и за отношенията в германските земи, предавали са тези истории от уста на уста и все са измисляли и прибавяли по нещо ново. С тези истории Готфрид Аугуст Бюргер е разширил своя превод на книгата на Распе. Бюргер е принадлежал към малката група демократично настроени граждани интелегенти, които по онова време са бранили правата на народа от неговите „благородни“ потисници не само с думи, но и с дела. В своята дейност като служител той е опознал грижите на селското население и на занаятчиите и им е помагал, както е могъл.

Издание:

Рудолф Ерих Распе. Чудните пътешествия на барон Мюнхаузен
ИК „Хермес“, Пловдив, 1996

Редактор: Красимир Димовски

Коректор: Ева Егинлиян

ISBN: 954-459-349-7

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.